

Տ Ի Ի Ս Թ Ո Ի Ր

ՄԱՆԶՈՒՄԷՐ ԷՖԲԵՍՐ ՆՍՄ ՃԼԻՏԷՆԻՆ

Ո Ա Ն Ի Պ Ի Մ Թ Ի Ե Ա Ջ Ը

Պ. Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԲԵԹԵԼԷ

ԼԻՍԱՆԸ ԼԷԹԱՅԷԹՐԷՍԱՆԸ ԹԻՐԲԵՏԷՆ

ԱՅՆԷՆ ԷՐՄԷՆԻՃԷ ՀՐՈՒՑԱԹԱ ՆԱԳԼ

ՎԷ

ՄԷԱՐՑԻ ՈՒՄՈՒՄԵՑԵՆ ՆԷՋԱԼԹԻ ՃԼԻՒԼԵՍԻ
ԸՈՒԹԱԹԸՅԻԱ ԹԱՊ ՈՒ ՆԷՇՐ ԻՏԻԱՐԵՇ ՏԻՐ

ՃԻԻԶ 5 — ՂԵ. 5

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԳԱՒԱԹԱՏԱՆ ԲԵՐԵՆԻՄՊԷ ԲԱԶԱՐԸՆՏԱՆ Ն. 41, ԽՈՒԻ ԽԱՆԸՆՏԱՆ
ՄԱՆԶՈՒՄԷՐ ԷՖԲԵՍՐ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԷ

1881

քեմէլէրինտէն վիրիլմիշ օլան հուգուգ իլամլարըյա , պունլարըն իւզէրինէ սատըր օլան իսթինաֆ իլամլարընը , վէ տայիրէյի հիւքիւմէթլէրինտէ իւգամէթ իտէն էշխաս ալէյհինէ , մէհաքիմի տայիրէյի նիգամիյէտէն իթա օլունմուշ օլան իլամաթը , իճրաեա մէհմուր տուր :

3. Տէրսաատէթ թիճարէթ մահքէմէսի ըէյիսի էվվէլի , մահքէմէյի մէգքիւրէեի թէշքիլ իտէն մէճլիւլէրտէն վիրիլէն թիճարէթ իլամլարըյա , պունլարա տայիր իսթինաֆէն վիրիլմիշ օլան , վէ տայիրէյի հիւքիւմէթլինտէ իգամէթ իտէն էշխաս ալէյհինէ , սայիր մէհաքիմի թիւճարիյէտէյի Օսմանիյէտէն վիրիլմիշ օլան իլամաթը իճրա իտէր :

4. Վիլաեաթտա վալի , վէ միւթէսարըրֆ , վէ գայիմադամըգ մէրքէզլէրինտէ պուլունան պիտայէթ մահքէմէլէրի ըէյիսլէրի , թահթը ըիւեասէթլէրինտէքի մահքէմէլէր իլէ , մագարըր մէհմուրիյէթլէրինտէ պուլունան շէրիաթ վէ թիճարէթ մահքէմէլէրինտէն վիրիլէն , վէ քէնտիլէրինին թահթը ըիւսէթլէրինտէքի մահքէմէլէր իլէ , մագարըր մէհմուրիյէթլէրինտէքի թիճարէթ մահքէմէլէրինին հիւքիւմէթլէրինէ սուտուր իտէն իսթինաֆ իլամաթընը , վէ տայիրէյի հիւքիւմէթլէրինտէ մուգըրիմ էշխաս հագգընտա , մէհաքիմի տայիրէյի Օսմանիյէտէն իթա գըլընան իլամաթը , իճրաեա մէհմուր տուրլար :

5. Տէրսաատէթ վէ թէվլապի մէհաքիմի շէրիյէտէնտէն վիրիլէն իլամաթըն իճրասը , միւնհասըրէն , Տէրսաատէթ պիտայէթ մահքէմէսի իճրա մէհմուրունա պիտ տիր :

6. իլամաթ ահքեամընը իճրաեա մէհմուր օլան հուգուգ վէ թիճարէթ մահքէմէլէրի ըէյիսլէրի պուլունմա-

տըղը վագըթ , աազատան վէքիլ օլան զաթ , իճրա խուսուսունտա տախի օնա վէքեալէթ իտէր :

7. Տաեխն , կէրէք տալաեր պիտայէթէն ըույեթ իթմիշ օլան մահքէմէտէն , վէ կէրէք մէտեունուն մուվագգաթէն պուլունտուղու մահէլլին մահքէմէսինտէն , իլամըն իճրասընը թալէպ իտէպիլիր :

8. Բէյիսի մահքէմէ , տաեխնին միւրաճաաթը իւզէրինէ , մէտեունուն էշեա վէ էմլաքինի հաճ վէ ֆիրուխթ իթտիրէպիլիր , վէ պունուն էշին , պիր մահքէմէսին հիւքմուգարարընա միւթթաճ օլմաերպ , եալընըղ տաեխնին օլպապտէ վիրէճէկի արգուհալ իւզէրինէ , գարարընը թահրիլէն իթա իտէր . պու գարարտան տուաեր միւթէզարրուր օլանլար , ըէյիսի մահքէմէեէ , թահրիլէն պէեանը իթիրաղ իտէրլէր . վէ ըէյիս տախի , օլ իթիրաղը գապուլ իտէր իսէ , հաճ վէ ֆիրուխթ մուամէլէսինի թէվգըրֆ իթտիրէր :

9. Բէյիսի մահքէմէ , պիլա սէպէպի գանունի , պիր իլամըն իճրասընը թէէլիր իտէմէլ :

10. Բէյիսի մահքէմէ , իճրատան տուաեր , տէվայիրի ըսմիյէեէ , պա միւզէքքիրէ , հէր նէվի թէպիլլաթը իճրա իտէպիլիր :

11. Մուայէեն պիր շէյին թէսլիմինի վէ եախօտ եարըլմասընը շամիլ օլմաեան հիւքմ , իճրա օլունամաղ :

12. Հիւքմի իլամ վագըհ⁽¹⁾ օլմաերպտա , իսթիլգահը⁽²⁾ մատտէեէ հաճէթ կէօրիւնիւր իսէ , գապլէլ իճրա , ըէյիսի մահքէմէ , օլ իլամը վիրմիշ օլան մահքէմէտէն , տօղրուտան տօղրուեա իսթիլգահը մատտէ իտէր , վէ մութլազա պիր մահքէմէսին հիւքմիւնէ միւթթաճ օլան պիր իյիշիքտէն տուաեր , մահքէմէեէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրինի , լաղըմ կէլէնլէրէ թէնպիհ ի-

(¹) վագըհ , մաեղի աշիքեար օլմաղ :

(²) իսթիլգահ , իյզահաթ իսթէմէք :

տէր . ֆագաթ , պու իլիշիք , հիւքմիւ իլամըն սայիր ճիհէթլէրինին իճրասընը թէվդըֆ իտէմէզ :

13. Իճրա գարարլարընտան տօլա . եր իսթինաֆ հաթտ թէմեիլ օլունա մանըպ , անճադ միւթէղարրուր օլանլար , իշթիքեայի ան էլ հիւքքեամ թաւրիդիլէ , բէ յիստէն տալա իտէպիլիր :

ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Իճրա Կայիլէի հաֆէշն Կը :

14. Հէր մահքէմէ բէ յիսինին մայ . եթթինտէ , պիր իճրա տայիրէսի օլուպ , պու տայիրէտէ պիր իճրա մէէմուրու իլէ , լիւզումու գատար իճրա մուալլինի վէ իճրա միւպաշիրի պուլունուր : Պունլարտան իճրա մէէմուրլարը , Տէրսատէթտէ Ապլիյէ նէզարէթինին թագրիւրի իւզէրինէ , իրատէյի Սէնիյէ իլէ , վէ թաշրալարտա բուէսսայի մէհաքիմին իշարը իւզէրինէ , նէզարէթի միւշարիլէյճանըն բէյի իլէ թային օլունուր : վէ Տէրսատէթտէ իճրա մուալլինլէրի , Ապլիյէ նէզարէթին տէն , վէ թաշրալարտա մէհաքիմ բի . եասէթլէրի ճանիպինտէն , վէ Տէրսատէթ վէ թաշրալարտա իճրա միւպաշիրլէրի , ալէլ ումում , բուէսսայի մէհաքիմ թարաֆլարընտան նասպ Գըլընըր :

15. Իճրա մէէմուրու , իշպու նի . գամնամէ , ահքեամընճա , իճրասընա մէէզուն օլտուղու մուամէլաթը , տօղրուտան տօղրու , վէ իսթիզանէ (1) միւհթաճ օլան մուամէլաթը , բէյիսինին էմիրի ալտըգտան սօնրա իճրա իտէր :

16. Մուալլինլէրին վազիֆէսի , իճրա մուամէլաթընա տայիր օլան էվրադը թանդիմ ու գայա իթմէք տիր :

17. Իճրա միւպաշիրլարընըն վազի .

ֆէսի , իլամաթը , վէ իճրաեա միւթաալլիգ թէպլիլ օլունաճադ էվրագը , ուսուլի մուհաքէմէ նիզամնամէսինին ֆապը մախսուսունտա մուհարէր օլան ահքեամա թէվֆիդան , լազըմ կէլէնլէրէ թէպլիլ իթմէք , վէ իճրաեա միւթաալլիգ քեաֆֆէյի մուամէլաթ իլէ պէրապէր , բէյիսի մուհքէմէնին էվամիրինի , իճրաեէ վասըթա օլմագ տըր :

18. Իճրա տայիրէլէրի մէէմուրլարը վէ հաթտ մուամէլաթը հադգընտա օլունաճադ չիքեաեթթ , տայիրէնին մէնսուպ օլտուղու բէյիսինէ աղղ օլունուր :

19. Իճրա մէէմուր վէ միւպաշիրլէրի , իճրայի վազիֆէլէրի էսնատընտա , զապթիյէ զապլիթլէրինէ վէ նէֆէրաթընա , վէ սայիր մէէմուրլարա միւրաճաաթ իլլէտիքլէրինտէ , պունլար թարաֆընտան մուպէնէթ օլունամսը հադգընտա , ետլէրինէ պիրէր պուլրուլուլի աալի վիրիլէճէք տիր :

20. Իճրա մէէմուրլարընըն , վէ մուալլին վէ միւպաշիրլէրին , իճրայի վազիֆէսինէ , հէր քիմ թարաֆընտան միւմանաաթ (2) վուզու պուլուր իտէ , անըն հադգընտա միւճազաթը գանու . նիյէ թէրթիպ օլունաճադը կիպի , պու միւմանաաթտան տօլաեը պիր զարար վուզու պուլտուղու հալտէ , պու տախի պաշգաճա թազմին իթտիրիլիր :

ԻԻԶԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Շէրայիլէ իճրա հաֆէշն Կը :

21. Տաեին , համիլ օլտուղու իլամը , մէտեունա , ուսուլի վէճէլէ թէպլիլ իթտիրմէտիքճէ , իճրասընը թալէպ իտէմէզ :

22. Պիր իլամըն իճրասը հադգընտա

(1) Իսթիզան , իզին իսթէմէք ,

(2) Միւմանաաթ , մէնն իսիլիլ ,

օլան արգուհալ, օլ իլամին թէպլիղ օլունտուղունու միւպէյնին իլմ ու խապէրլէ պէրապէր, տօղրուտան տօղրուեա իճրա տայիրէսինէ վիրիլիպ, օրատա տէֆթէրի մախսուսունա դայտ, վէ տանինէ պիր դըթա մագպուղ սէնէտի իթա, վէ իճրա մուամէլաթընըն խիթամընտան սօնրա, օնա բէտտ օլունուր:

23. Տէյն, մէվատտը ատիյեհտէն մինպախա իսէ, սէքիլ կիւն, վէ դանունէն միւսթամէլ ատտ օլունան մէվատտէն իսէ, իւշ կիւն զարֆընտա, տէյնինի իֆա, վէ պիր տէեհէճէկի օլունուղու հալտէ, եիկիրմի տէօրթ սաաթ զարֆընտա թահրիրէն պէեան իյլէմէսի, իճրա տայիրէսի թարաֆընտան, պա վարադայի մախսուսէ, մէտեունա իխպար օլունուր. իշպու իխպարնամէտէ, տանինին վէ մէտեունուն իամ ու շէօհրէթի վէ իգամէթկեահը, վէ թապիլիյէթի, վէ իլամը վիրէն մահքէմէնին իամիյլէ, մահքիւմ օլան շէյ թասրիհ ու պէեան դըլընըր: Ուսուլի մուհաքէմէ նիլամ նամէսինին հիւքմիւ զրեապի հագգընտա թայեին իյլէտիկի մէհլէր միւթէպէր տիր:

24. Իխպարնամէ, իճրա մէհմուրու մարիֆէթիյլէ, մէտեունա թէպլիղ օլունուր, վէ ալընաճագ իլմ ու խապէրտէ, եախօտ իլմ ու խապէր ալընամատըղը հալտէ, օլ պապտէ թանղիմ օլաճագ պէեաննամէտէ, թէպլիլին իճրա օլունտուղու սաաթ տախիկէօսթէրիլէրէք, մէտեունա վիրիլէն մէհլ, օլ սաաթտան իթիպար օլունուր:

25. Մէտեունուն մահքիւմ օլտուղու իլամը զրեապի իսէ, իթիրաղ ալէլ հիւքմ, վէ վէճահի իսէ իսթինաֆ եախօտ թէմեիլ իյլէտիկինէ տայիր, մէտեուն, քէնտիսինէ վիրիլիշ օլան մէհլ զարֆընտա, իշին այիտ օլտուղու մահքէմէնին իլմ ու խապէրինի իպրաղ իտէր իսէ, հիւքմիւ իլամըն իճ

րասընը թէէիի իթտիրիր, եօդսա իֆայի տէյնտէն իսթինա իթմիշ ատտ օլունուր:

26. Իճրայի մուվագդաթ հիւքմիւ նիւ հալի օլան իլամըն, թէէիի իճրայի հիւքմիւ, ճայիլ օլամաղ:

27. Իճրա էսնասընտա, տանին իլէ մէտեուն սուլհ օլտուղլարը հալտէ, սուլհ թարիիինէ գատար վուգու պուլան խարճ վէ մասրաֆ, իճրա տայիրէսինտէն ախղ օլունուր. վէ իճրա հագգընտա եհնիտէն միւրաճաաթ վուգու պուլմատըգճա, իշէ արթըգ միւտախէլէ օլունմաղ:

28. Տանին, հիւքմիւ հալի իլամը իսթիհսալ իյլէտիկինտէ, մէտեունուն նուգուտ, վէ էշեա վէ էմլաքինտէն ալաճաղընա քեաֆի մըգտարընը, բէյիսի մահքէմէնին էմրի, վէ իճրա տայիրէսինին մարիֆէթիլլէ, հաճղ իթտիրէպիլիր, վէ մէտեունուն ֆիրար իտէճէկինի իսպաթ իտէր իսէ, նէֆսինէ, վէ ֆիրար իտէր իսէ, տէյնինէ քէֆիլ ալընմատընը բէյիստէն թալէպ իտէպիլիր: Պու եօլտա քէֆիլ վիրէմէնէն մէտեուն, բէյիսին էմրիլլէ հապս օլունուր:

29. Մէտեունուն, մալիւմ պիր իգամէթկեահը օլմատըղը, վէ քէնտուսի տախի մէյտանտէ պուլունմատըղը հալտէ, իւշ այ զարֆընտա իսպաթը վիւճուտ իթմէսի իշին, ուսուլի մուհաքէմէ նիլամնամէսինին 19 ունճու մատտէսինին տէօրտիւնճիւ ֆըղըրասը մուճիպինճէ հարէքէթ օլունուպ, պու իւշ տեըն ինգըղասընտա, մէտեուն իսպաթը վիւճուտ իթմէղ իսէ, տէյնին իֆասընտան իմթինա իթմիշ ատտ օլունուր. պու միւտտէթ զարֆընտա մէտեունուն նուգուտ, վէ էշեա, վէ էմլաքի հաճղ օլունապիլիր իսէ տէ, իսթինաի, սապիթ օլմատըգճա, պուլար զապթ վէ ֆիրուիթ օլունմաղ:

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ

Իճրա հաբբընիս ԿԵՐ :

30. Պիր իլամըն հալի օլտուղու հիւք-միւ , մահքիւմ-ալէյհ , քէնտի ըրիզա-սըյլա իճրա իյլէմէյ իսէ , անըն ըր-զասընա պագըլմագսըզըն , իշպու նի-զամնամէնին թայեին իյլէտիկի սալա-հիյեէթ տայիրէսինտէ , օլ հիւքմ , իճ-րա տայիրէսի մարիֆէթիյլէ իճրա իթ-տիրիլիր :

31. Հիւքմի իլամ , իքի սուրէթլէ իճրա օլունուր . պիրինճիսի , մահքիւմ-ալէյհին հապսի տիր . իքինճիսի , ա-նըն նուգուտ , վէ էշեա , վէ էմլաքին-տէն տէյնինէ քեաֆի մրգտարընըն հաճը , վէ տէյնինէ հասը իթտիրիլ-մէսի տիր :

ՊԵՇԵՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մէտեունուն հապսը հաբբընիս ԿԵՐ :

32. Իֆայի տէյնտէն իմթինա իտէն մէտեունուն , իֆայի տէյնէ գուտ-բէթի օլտուղունու , տաեին , էվրագ-վէ եա իխպարաթը միւթէպէրէ իլէ իսպաթ իտէր իսէ , եալընըզ պու հալ-տէ , վէ պիր տէ 28 ինճի մատտէտէ կէօսթէրիլէն սէպէպտէն տօլաեը , ըէ-յիսի մահքէմէ , մէտեունուն հապսինի էմր իտէր :

33. Իմթինա իտէն մէտեունուն , մրգ-տարը տէյնինէ մուգտալիլ նուգուտ , վէ եախօտ էշեա վէ էմլաքի պուլուն-տուղու հալտէ , հապսը լազըմ կէլմէզ :

34. Գանունէն հապստէն մասուն օլանլարըն , տէյեունու մահքիւմէլէ-րինտէն տօլաեը , հապսը լազըմ կէլմէզ :

35. Տէյն իլին հապս , նիհաեէթ տօգսան պիր կիւն օլուպ , պու միւտ-տէթին իքմալինտէն սօնրա , մէտեու-

նուն եինէ օլ տէյնտէն եախօտ հապսը թարիխինտէն մուգտալէմ հիւքմ օլանմուշ օլան սայիր տէյեունուն-տան տօլաեը , թէքրար հապսը ճայիզ օլամազ . ֆագաթ , օլ թարիխտէն սօն-րա հիւքմ օլունմուշ օլան տէյեու-նունուն իֆասը զըմնընտա , թէքրար հապսը ճայիզ օլապիլիր :

36. Մէտեունուն մահպուս պուլուն-տուղու միւտտէթմէ , տաեին անը ին-ֆագա (¹) մէճպուր օլուպ , պէտէլի նաֆագա , եէվմիյեէ պէշ զուրուշտուր : Իշպու նաֆագա պէտէլինին պիր այ-լըզը , տաեին թարաֆընտան բէշինան , հապսինանէ միւտիրինէ թէսլիմ օլուն-մատըզճա , մէտեուն հապս օլունմազ , վէ պիր այտան սօնրա պէտէլի մէզ-քիւր թէքրար վիրիլմէզ իսէ , մէտեուն հապստան սալը վիրիլիպ , օլ տէյնինտէն տօլաեը պիր տահա հապս օլունմազ :

37. Մէտեունուն տօգսան պիր կիւն-տէն էվիլէլ հապստան չըզմասընը թա-լէպ իտէն տաեին , անը պիր տահա հապս իթտիրէմէզ :

38. Մէտեուն , խասթալըզտան եա-խօտ սայիր էսպապը մագպուլէտէն տօլաեը , մուվագգաթէն հապստան չըզար իսէ , իքմալը միւտտէթ իլին , թէքրար հապս օլունապիլիր :

39. Մէտեուն , տօգսան պիր կիւն հապս օլունսա պիլէ , իֆայի տէյնինէ գատար , տաեին անըն մալինտէն , իս-թիֆայի հագգ (²) իտէպիլիր :

40. Տաեին , հիւքմիւ հալի օլան ի-լամը իպրազ իտէրէք , ըէյիսի մահքէ-մէնին էմրիլլէ , մէտեունուն նուգուտ , վէ էշեա , վէ էմլաքին , զիյրտէ մու-հարրէր ուսուլէ թէվֆիզան , հէր վա-զըթտա հաճը իթտիրէպիլիր :

41. Հաճըի իթթիտա օլունան նու-գուտ , վէ էշեա , վէ էմլաք , չախսը սալիս եէտինտէ , եախօտ իւհտէսին-տէ իսէ , անլէրի մուհաֆաղա իլէ , քիմ-

(¹) Խնֆաթ , նաֆագա վիրմէք ,

(²) Խալիֆայի հագգ , հագգընը իսթէմէք ,

սէսէ թէսլիմ վէ ֆէրաղ իթմէմէսի մատտէսի, իճրա տայիրէսինտէն թահ-րիրէն, շախսը սալիսէ պէսան օլու-նուր. վէ եախօտ, իճապը հալինտէ, վէ տաեինին, վէ եա շախսը սալիսին իսթիտասընա մէսինի, օլ նուգուտ, եախօտ էշեա, շախսը սալիս եէտին-տէն ալընըպ, պիր մահէլլի մախսուս-տա մուհաֆաղա իթտիրիլիր. վէ ա-գարըն մէննի ֆէրաղը իչին լաղըմ կէ-լէն մահէլլէրէ, իճրայի թէսլիղաթ օ-լունուր:

42. Նուգուտ, եախօտ էշեա, վէ եա էմլաք, մէտեուենուն եէտինտէ եախօտ իւհտէսինտէ իսէ, պունլար իճապընա կէօրէ, պուլունտուղու մահէլլտէ մու-հաֆաղա վէ եախօտ լիէճիւլ մուհա-ֆաղա, պիր մահէլլի մախսուսա նաղ-լ իթտիրիլիր, վէ էմլաքին մէննի ֆէ-րաղը, քէզալիք լաղըմ կէլէն մահէլլէ պիլտիրիլիր:

43. Հէր հալտէ էշեանըն նաղլ ու մուհաֆաղասը իչին վուգու պուլա-ճաղ մասրաֆ, պատէհու մէտեուենտան իսթիրտատ օլունմաղ իւղըէ, էվվէլ է-միրտէ, տաեին թարաֆընտան վիրիլիր:

44. Հաճգ գարարը, շախսը սալիսէ, պիր իխպարնամէ իլէ թէսլիղ օլու-նուր:

45. Իխպարնամէսին թարիլի թէսլ-լիղինտէն իթիպարէն, եիկիրմի տէօրթ սաաթ գարֆընտա, շախսը սալիս եէ-տինտէ վէ եախօտ իւհտէսինտէ պու-լունան նուգուտ, վէ էշեա, վէ ա-գարըն ատէտ, վէ գըյմէթ, վէ նէվ, վէ ճինա, վէ գըյեէսինի, վէ մահէլլ վէ նիւմէրօսունու միւպէյեին պիր տէֆթէր թանղիմ իաիպ, իճրա տա-յիրէսինէ թաղտիմ իթմէկէ մէճպուր տուր. պու տէֆթէրին մուվաֆըգը օըհէթ օլմամասընտան տօլաեը, շախ-սը սալիս մէսուլ օլուր:

46. Շախսը սալիս եէտինտէ պու-լունան նուգուտ վէ էշեանըն, պիր մահէլլի մախսուստա մուհաֆաղասը

իճապ իյլէտիկի հալտէ, օլ պապտէ իճրա տայիրէսինտէն, պիր իճրա մէ-մուրու իլէ, պիր տէ քեաթիպ թայ-եին օլունարաղ, մէհմուրկիսէթլէրինի միւպէյեին, եէտլէրինէ պիր գըլթա վարաղա վիրիլիր. պու մէհմուրլար, ախպ իթտիրիլիր նուգուտ վէ էշեա-նըն ատէտ վէ գըյմէթ, վէ նէվ, վէ ճինա, վէ գըյեէսինի միւպէյեին պիր տէֆթէր իլէ, վուգուի հալի միւհթէ-վի պիր պէեաննամէ թանղիմ իտէ-րէք, քէնտիլէրիլլէ շախսը սալիս, իմ-գա իտէրլէր. վէ ալտըգլարը նուգուտ եախօտ էշեա մուգապիլինտէ, օլ շախ-սա պիր գըլթա իլմ ու խապէր վիրիլլէր:

47. Պու սուրէթլէ ախպ օլունան նու-գուտ եախօտ էշեա, պու մաղուլէ շէյլէրին ախպ ու մուհաֆաղասընա մէ-մուր օլան տայիրէյի ըհամիյեէեէ, վէ պու գապիլ օլամասըղը սուրէթտէ, սայիր միւնասիպ պիր մահէլլէ նաղլ իթ-տիրիլիպ, իճապընա կէօրէ, եա օլ մա-հէլլ թէմհիր, վէ եախօտ պիր պէքճի-նին մուհաֆաղասընա իհալէ օլունուր:

48. Մէտեուենուն եէտինտէ պուլու-նան նուգուտ վէ էշեանըն հաճղի լա-ղըմ կէլտիքտէ, զիքը օլունան մէ-մուրլար, նուգուտ վէ էշեանըն պու-լունտուղու մահէլլէ կիտէրէք, օլ ճի-վարտէ պուլունան էհալիտէն, իքի միւթէպէր շահիտ ալըպ, մատտէյի սապըգատա պէեան օլունտուղու վէճհ-լէ մուամէլլէ վէ թանղիմ օլունաճաղ պէեաննամէ, օլ շահիտլէր թարաֆըն-տան տախի, իմղա օլունուր:

49. Մէտեուենուն եախօտ շախսը սալիս եէտինտէ պուլունուպ տա հաճղ օլուն-մուշ օլան նուգուտ, հիւքմի իլամին իճրասը իչին մէտեուենա վիրիլիլ օլան մէհլին ինգըղասընտան էվվէլ, տաեի-նէ թէսլիմ օլունամաղ:

50. Մէտեուենուն եախօտ շախսը սալիսին խանէսինտէ պուլունան նու-գուտ վէ էշեասընը հաճղ իչին թայ-եին օլունան իճրա մէհմուլունա, մու-

խառնեցիք Վուգուս պուլտուղու հալտէ, ու խանդան պիր շէյ գաշըրըրըր իսէ, մէնն իթտիրիլմէսինի, ու ճիվարտա պուլունան զապթիյեէ զապիթինէ թէնպիւհ, վէ քէյֆիյեէթիրէյիսի մահ-քէմէեէ, պա միւղէքքիրէ պէեան իտէր. րէյիսի մահքէմէ, ու խանէեէ ճէպրէն կիրիլմէսի իշին լաղըմ կէլէն մէվադըրի րէսիյեէեէ միւրաճաթ իյլէր :

ԱԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԻ

Հաճ ուրանն նուգուս, վէ էշէա, վէ էփալէ-
ղաղի ու ֆէրու-իւն հաքէլըրա րըր :

51. Հաճ մուամէլէսինտէն սօնրա, իճրա մէէմուրու, պիր իքինճի իս-պարնամէ իլէ, թայեինն ուրնմուշ օ-լան մէհլ զարփընտա, տէյնինի թէս-վիյեէ իթմէզ իսէ, ու մէհլ ինգըզա-սընտա էշէա վէ էմլաքինին ֆիրուս-թույլա, էսմանընտան, թէսվիյեէյի տէյն իթտիրէճէկինի, մէտեունա իս-թար իտէր :

52. Մէտեուն, մէհլի մուայեէն ին-գըզաորնտա, իֆայի տէյնտէն, եինէ իմթինա իտէր իսէ, ու հալտէ զապթ զուլունան նուգուսու, տաեինէ թէսիլմ, վէ էշէա վէ ազարը ֆիրուսթ ուլ-նուր. շէյլէ քի, մէտեուն հազգըն-տա, պէյի էհվէն օլանտան պէտ իլէ, սօնրատա, պու թէրթիպ իւղրէ, էհ-վէնի թագաթիմ օլունարազ, իպթիտա նուգուստան պաշանըլըզ, վէֆա իթ-մէզ իսէ, էշէասը, վէ էշէասը տաթի վէֆա իթմէզ իսէ, էմլաքի սաթըրըր :

ԵՆՏԻՆՃԻ ՖԱՍԻ

Մէտեունն նուգուս, վէ էշէա, վէ էփալէ-
նն հաճի հաքէլըրա րըր :

53. Էվվէլա, մէտեունուն թէայեիւշ վէ իտարէսի իշին, մահքէմէ րէ-

յիսի թարաֆընտան թայեինն ուլունան մըգտարը վարիտաթը, սանիեա, էվ-լատ վէ տալընըն թէայեիւշ վէ թէ-լէպիւս (1) վէ պէյթուլթէթլէրինէ (2) քեաֆի էշէա, սալիսա, սանաթը-նըն իճրասը իշին մաքինա վէ ալաթ, վէ պունա միւթէֆէրըր էշէայի սալի-րէսի, րապիա, զիրաըն (3) չիֆթ վէ զի-րաթ էտէվաթըլա, հէնուզ անպա-րա իտիսալ ուլունման հասըլաթը, վէ հասըլաթըն, հիսսէյի միրլյեէսի, վէ շէրիքի ուլունու հալտէ, անըն տաթի հիսսէսի, իսամիսա, հէնուզ տիվիթիլ-մէյիպ, ազաճ իւղէրինտէ հէր նէվի էս-մար (4), սատիսա, ալէլ ումուժ մու-վազզաֆին մաաշլարընըն րուպունտան զիեատէսի, սապիա, մէէմուրինի միլ-քիյեէ, վէ աալիյեէ, վէ ասկէրիյեէնին էլպիսէյի րէսմիյեէսի, սամինա, կէ-րէք մէնգուլ վէ կէրէք զայրի մէնգուլ էշէայի միրլյեէ, տէյնէ հասը վէ ֆի-րուսթ իտիլմէզ, մէկէր քի տէյն, իշպու թատատ ուլունան էշէա վէ էր-զազ էսմանընտան նէշէթ իթմիշ օլա :

54. Հարպ մէվգըլարընտա պուլու-նան մէտեունըրըն մաաշլարընտան, նէսնէ գաթ ուլունամազ :

55. Մէտեունուն հալինէ միւնասիպ խանէսի, տէյն իշին սաթըլամաեըզ, քէնտիսինէ թէրք ուլունուր. մէտեուն, զիրատան իսէ, խանէսինին իտարէսի-նէ քեաֆի մըգտար արազի, քէնտի-սինէ թէրք, վէ պունուն մըգտարը, րէյիսի մահքէմէ թարաֆընտան թայ-եինն ուլունուր :

56. Մէտեունա, թէրքի լաղըմ կէ-լէն խանէ վէ արազի, թէրհին (5) վէ եա վէֆայի ֆէրազ իտիլմիշ իսէ, ու հալտէ ֆիրուսթ ուլունապիլըր :

57. Հիւքմիւ հալի օլան իլամտէ սա-րահէթ (6), եաթու տաիենին րիզասը օլմատըգճա, իֆայի տէյն իշին, պա-

(1) Թէլգիւն, էլպիսէ կլինմէք :

(2) Պէյլն-իւն, սաթին օլմազ :

(3) Զիւր, չիֆթհի :

(4) Էսմար, մէյվլէր :

(5) Թէրհին, րէհին վիլմէք :

(6) Սարահէթ, ալըգտան եաղըլը :

լատէ մուհարրէր օլան միւտտէթլէր-տէն պաշգա, մէտեունա մէհլ վիրիւլէմէզ :

58. Մէտեունուն էշեա վէ եա էմլաքինն ֆիրուխթի լաղըմ կէլտիկի հալտէ, մէհաքիմին իլանաթը ըէամիյ-եէսինէ թախսիս գըլընմըշ օլան զա-գէթալար վասըթասըյա, իծրա տա-յիրէսինտէ ֆիրուխթ օլունաճագ էշ-եա վէ էմլաքին պուլունտուղու մա-հէլլէրտէ թաալիգ օլունաճագ իլաննա-մէլէր իլէ, ըէյֆիյեթ իլան օլունուր :

59. Էշեանըն թարիխի իլանընտան իւշ կիւն, վէ ագարըն թարիխի իլանըն-տան օն պէշ կիւն սօնրա, պիլ միւ-զայիտէ ֆիրուխթունա թէշէպպիւս օ-լունուր :

60. Իլաննամէլէրտէ ֆիրուխթ օլու-նաճագ էշեա վէ էմլաքին նէվ, վէ ճինս, վէ առէտ, վէ գըյեէ, վէ մա-հէլլ, վէ նիւմէրօսու, վէ միւզայիտէ մահէլլիլէ կիւն վէ սաաթը թասարիհ գըլընըր :

61. Հարպ, վէ գահթ ու զալէա կիպի էսպապը միւճպիրէ (1) վուգու-խտէ, իծրա մուամէլէսի, վազթը միւ-նասիպէ թաալիգ օլունուր :

62. Էշեա վէ էմլաքին ֆիրուխթու, իծրա տայիրէսինտէն թայեին օլունան մէհմուրլար հուգուրունտա, վէ իլան օլունան եէվմ վէ սաաթ, վէ մահէլլ-տէ, միւնասի մաարիֆէթիլլէ, վէ միւ-զայիտէ ուսուլինէ թէվֆիգան իծրա օլունուպ, տէյնին վէ մէսարիֆին թէսվիյեէսինէ քեաֆի էսման հասըլ օլտուգտա, ֆիրուխթ մուամէլէսի թաաթիլ իթտիրիլըր. մէտեուն իս-թէր իսէ, պու մուամէլէտէ հաղըր պուլունուր, վէ սուրէթի ճէրէեանընը միւպէյեին թանղիմ օլունաճագ վա-րազաեը քեաթիպ վէ իծրա մէհմուրու վէ միւնասի իլէ պէրապէր իմղա իտէր :

63. Ֆիրուխթ օլունաճագ էմլաքին, միւշթէրիլ հտէսինէ ֆէրաղընը, մէտ-եուն թաղըր իթմէզ իսէ, ըէյիսի մահէլլէմէ, իծապ իտէն մահէլլէ, իշարը ըէյֆիյեթիլէ, մէտեունուն ըիզասընա պաղըլմագսըղըն, ֆէրաղ մուամէլէսի-նի իծրա իթտիրիլըր. վէ պու իշար իւ-զէրինէ, էմիի ֆէրաղ վէ ինթիգալը իծրա իթմէէն, եախօտ իծրասընը թէէլիլ իտէն մէհմուրլար, պիզաթ մէսուլ օլուրլար :

64. Հաճզ վէ ֆիրուխթ օլունաճագ էշեա վէ էմլաք, ըէյիսի մահէլլէմէն, տայիրէյի հիւքիւմէթի խարիճինտէ պուլունտուղու հալտէ, տաեինն թա-լէպի իւզէրինէ, ըէյիսի մահէլլէմէ, օլ մահէլլին մահէլլէմէ ըէյիսինէ միւրա-ճաաթ իտէր. վէ պու տախի, շէրա-յիթի մուհարրէրէ վէճէլէ, հաճզ ու ֆիրուխթ մուամէլէսինի իծրա իտիպ, հասըլ օլան ագճէեի իրսալ իտէր :

65. Ֆիրուխթ օլունան էշեա վէ էմ-լաք էսմանընտան, էվվէլ էմիրտէ, իծրա տայիրէսինէ այիտ օլան խարճ վէ մասրաֆ իսթիֆա (2) օլունարազ, ֆաղլասընտան, թէսվիյեէյի տէյն օ-լունուր. վէ պունտան տախի ֆաղլա գուհուր իտէր իսէ, մէտեունա ըէտտ օլունուր :

66. Հաճզ վէ ֆիրուխթ օլունաճագ էշեա վէ էմլաք իլին վուգու պուլա-ճագ մէսարիֆ, պատէհու, մէտեուն-տան իսթիրտատ օլունմագ իւզըրէ, էվվէլ էմիրտէ, տաեին թարաֆընտան, ըէշինան իֆա գըլընըր :

67. Մէտեունուն միւթէատտիտ (3), տաեինլէրի օլուպտա, ճիւմէսի թա-րաֆընտան, ալաճագլարընըն թահ-սիլի իսթիտա գըլընմըշ օլտուղու հալ-տէ, ֆիրուխթ օլունան էշեա վէ էմ-լաքին էսմանը, տէյեունունա թէգա-պիլ (4) իթմէզ իսէ, գուրամէթէն

(1) Միւնասի, մէհպուր իտիճի :

(2) Իսթիֆա, պմագ, իսթմէմէք :

(3) Միւնասի, պիրտէն զիեատէ,

(4) Թէգապիլ, էվվիրի հալտէ օլմագ :

թէվզի օլունուր . ֆագաթ , տաեին-
լէրտէն պիրինին , գանունէն հագգը
իմթիեազը օլտուղու հալտէ , էսմանը
մէգըիւրէտէն , էվվէլ էմիրտէ , անըն
ալաճաղը թէմամէն իֆա , վէ ֆագլա-
սը տիկէրլէրինէ , ղուրամէթէն թագ-
սիմ օլունուր :

68. Հաճը վէ ֆիրուխթ հագգըն-
տա իճրա օլունան մուամէլաթըն , իճ-
րա տայիրէսինտէ , տէֆթէրի մախսու-
սունտա գայտ , վէ տաեին վէ եա մէտ-
եունուն իֆատէլէրի իւզէրինէ , պու
մուամէլաթա միւթաալլիգ պիր շէյ
եարըլմագ լաղըմ կէլտիկի հալտէ ,
իֆատէլէրի զապթ իլէ , իմլալարը
թաշթընտա պուլունմագ շարթ տըր :

69. Գանունու Խասսինին 33 ինճիւ
մատտէսի իգթիզասընճա , վիւքէլայի
սալթանաթը Մէնլյեէնին մէմուրլյ-
եէթլէրինտէն խարիճ , սըրֆ զաթ-
լարընա ալիտ հէր նէվի տաավիտէ ,
սայիր էֆրատը Օսմանլյեէտէն ապա
ֆարգը օլմաեաճաղընտան , կէրէք վիւ-
քէլտէն պիր զաթըն , կէրէք մէմու-
րինի սայիրէնին , տէյեունը մահրիւ-
մէլէրինտէն տօլաեը , նուգուտ , վէ
էշեա , վէ էմլաքի հաճը ու զապթ վէ
ֆիրուխթ օլունապլիլը :

ՄԱՍՏԷՅԻ ՄՈՒՎԱԳԳԱԹԱ

Իճրա մէմուր , վէ մուավին , վէ միւ-
սլաշըրլարը օլմաեան վիլայէթլէրտէ , իշ-
պու գանունուն 13 ինճի , վէ 16 ընճը ,
վէ 17 ինճի մատտէլէրինտէ մուհարրէր
վաղիֆէլէր , մուվագգաթէն պու իշտէ
միւսթախտէմ օլան ասաքիլի զապ-
թիլյեէ զապըթման վէ էֆրատը վասը-
թասըլլա խտարէ օլունուր : Ֆագաթ ,
պունչլար , զիբը օլունան վաղիֆէլէր-
տէն տօլաեը , վիլայէթ , վէ իվա , վէ
դազա մէրքէլլէրինտէ պուլունան պի-
տայէթ մահքէմէլէրի ըէյիտլէրինին էմը
ու նէզարէթլէրի թաշթընտա պուլու-
նուրլար :

ԱՍԼԻՅԵՆ ՆԷՉԱՐԷԹԻՆԷ ՄԷՐՊՈՒԹ ՄԷ-
ՀԱՔԻՄԻ ՆԷՉԱՍԻՅԵՆ ՎԷ ՏԷՎԱՅԻՐՏԷ
ԱՂԵՆՄԱՍԸ ԼԱԶՐ ՎԷԼԷՆ ԽԱՐՃԼԱՐԸ
ՄԻՒՊԷՅԵԻՆ ԹԱՐԻՖԵ ՏԻՐ (1)

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ԳԱՅՏԻՅԷ ԽԱՐՃԼԱՐԸ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՏԸՐ

ՄԱՍՏԷ 1. Մէհաքիմի նիզամիլյեէեէ ,
տօղրուտան տօղրուեա վիլիլէճէք հէր
պիր արզուհալ , վէ իթիրաղնամէ , վէ
լայիհա , վէ պէեաննամէ , վէ վէքեա-
լէթնամէ , վէ իլմ ու խապէր , վէ իխ-
պարնամէ , վէ ալէլ ումուճ , ուսուլի
մուհաքէմէ իգթիզասընճա , ահատտի
թարաֆէյնտէն , կէրէք մէպատի վէ
կէրէք էսնայի մուհաքէմէտէ իթա
օլունաճագ օլան հէր պիր վարազանըն
գայտիլյեէսի իշին , ճանիպի մահքէմէ-
տէն , 5 ղուրուշ ալընըր :

2. Մէհաքիմի շէրիլյեէ վէ տէվայիրի
սայիրէեէ հավալէ օլունաճագ արզու-
հալարտան , հավալէ իտէն տայիրէ
թարաֆընտան , քէզալիք 5 ղուրուշ
ալընըր :

3. Գայտա թապի օլան էվրագտան ,
պիր քէրրէ գայտիլյեէ խարճը ալըն-
տըգտան սօնրա , օլ էվրագ , տիկէր
պիր մահքէմէտէ իպրազ օլունուր իսէ ,
գայտիլյեէսի , թէքրար ախզ օլունուր :

4. Մէվատտը ճէղաիլյեէտէ , միւտ-
տաիի շախսի թարաֆընտան թագաթիմ
օլունան , վէ եա հավալէ իթտիրիլէն
գայտա թապի պիլ ճիւմէ էվրագ-
տան , գայտիլյեէ խարճը ալընըր :

5. Գայտ օլունան էվրագ զիլլինէ ,
գայտ տէֆթէրինին նիւմէրօսուլլա ,
դաշ ղուրուշ ալընտըլը իշարէթ օլու-
նարագ , զիլլի , մուգայեիտին միւհրիլ-
լէ թէմհիլը գըլընաճագ տըր :

(1) Պու թարիֆէտէ մուհարրէր խարհլար
հագգընտա իճրա պուլուլան թատիլաթ իշին
եազըլան մուհարրէրաթը ումուլյեէ , այնիլ-
լէ , զիլլի թարիֆէտէ տէրճ օլունմուշտուր :

6. Գայտա թապի օլան էվրադըն գայտիյեհեսի խարճը ալընմատըգճա, մահքեմէճէ գապուլի ճայիզ օլամազ:

ԻԲԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Բնաւ իւր խարճըն հաքընդա րը:

7. Մահքեմէհէ պիր արզուհալ վիւրիտիքտէ, միւտտաա պիհին ⁽¹⁾ միգտար վէ քեմիյեթինէ, վէ եախօտնէ վի տափաեա կէօրէ, միւսթէտիտէն ⁽²⁾, պէր վէճհի բէշին, բուպ իւրա՞ խարճը ալընաճագ, վէ պու խարճ ալընմատըգճա, բույեթի տափաեա միւսպաշէրէթ օլունմանաճագ տըր:

8. Արզուհալտէ պիր մէպլաղ թայեհին ու պէեան իտիլմէմիշ իսէ, բուպ խարճըն միգտարը, միւսթէտիտէն ճէլպիյէ, մահքեմէճէ պատէթ թայեհին, մէէմուրու թարափընտան ախզ, վէ զահրը ⁽³⁾ արզուհալէ իշարէթ օլունուր:

9. Իտտաա օլունան մէպլաղ, իրի պին պէշ եիւզ զուրուշտան աշաղը օլտուղու սուրէթտէ, ալընաճագ բուպ խարճ, մագթուէն 20 զուրուշ տուր:

10. Իսթինաֆ վէ թէմեիզ տափաւընտա, ալէյհինտէ չիքեայէթ օլունան իլամտան հէր գաշ զուրուշ խարճ ալընմիշ իսէ, անըն բուպու բէշինան ախզ օլունուր:

11. Պիր տափա, իլամա բապթ օլունտուգտա, էվիլէլճէ բուպ խարճ նամիյա ալընմիշ օլան ագճէ, խարճը իլամա մահսուպ օլունաճագը միսիլու, շայէտ ալընմիշ օլան բուպ խարճ, խարճը իլամտան ֆաղլա կէօրիւնիւր իսէ, օլհալտէ ֆաղլասը, ճանիպի վէգնէտէն բէտտ վէ իստէ գըլընաճագ տըր:

12. Բուպ խարճըն վիւրիլտիկի թաւիտէն իթիպարէն, ալթը մահ, իշին արգասը արանըլմատըղը սուրէթտէ,

արզուհալ իպթալ ⁽⁴⁾ իտիլէճէկինտէն, բէշինան ալընմիշ օլան բուպ խարճը, մահքեմէհէ իրաա գայտ օլունաճագ տըր. վէ եկէր եինէ օ իշ հագգընտա եէնիտէն արզուհալ վիւրիլիւր իսէ, բուպ խարճը, պաշգաճա ալընաճագ տըր:

ԻԻՉԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Ինչուր խարճըն հաքընդա րը:

13. Մահքեմէլէրաէն կէօնտերիլէճէք իհզար բուսուլարընըն հէր պիր նիւսիսէսի իշին, Ատիլիէ նէպարէթինն, մէհաքիմէ իրսալ իտէճէկի նիւմունէլէրէ թէվֆիդան թապ ու թահրիւր իթտիլիպ, պիտայէթտէ պէշը, իսթինաֆտա ծնար, թէմեիզտէ եիկիւրիշէր զուրուշ խարճ ալընաճագ տըր:

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՖԱՍԼ

Թեպիլիյեթ խարճըն հաքընդա րը:

14. Իհզար բուսուլասը, եախօտ սալիր վարագանըն բէսմէն թէպլիլինտէ, հէր պիր նիւսիսէսի իշին, թէպլիլինի թալէպ իտէն թարաֆտան, ծնար զուրուշ ալընաճագ տըր:

15. Էվրագ թէպլիլ օլունաճագ չախսըն պուլունտուղու մահէլին մէսաֆէսինէ կէօրէ, թարիֆէյի մախսուսէսինտէ մուհարրէր օլան իւճրէթի գատէմիյեթ, պաշգաճա ախզ օլունուր:

16. Հաքեմիլէրէ, վէ եախօտ, տէվալիւրի բէսմիյեթտէն պիրինէ, մահքեմէնին գարարընը հափի օլուպ, կէօնտերիլմէսի լաղըմ կէլէն թէգըքէրէլէր իշին, թէպլիլիյեթ նամըյա, այրըճա պիր խարճ ալընմանաճագ տըր:

(1) Միւտտաա պիհ, իտտաա օլունան շէյ:

(2) Միւսթէտի, իսթիտա իտէն:

(3) Չահր, արգա թարաֆը:

(4) Իպթալ, պաթալ իթմէք:

ՊԵՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Վե՛տե՛ւք ըն՝ճի՛ն հաճե՛լուս ԴԵՐ :

17. Պիր շախս, պիր մահճեմէ հու-
զուրունտա, տիկէր պիր շախսը, թէս-
ճիլ (¹) թարիգիլէ, թէվքիլ էյլէտիկի
հալտէ, տաալի գալէմինճէ, պու մի-
սիլու վէքեալէթնամէլէր իչին ախսը
լազըմ կէլէն խարճը վիրմէկէ մէճ-
պուր տուր :

ԱԼԹԵՆՃԸ ՖԱՍԼ

Պեղայեթ մահճեթէրինոէ ալնամաճ իւմ խարճ-
լարը հաճե՛լուս ԴԵՐ :

18. Պիտայեթ մահճեմէլէրինտէն վի-
րիլէն իլամաթտան, նէսպի (²) օյարադ
ալընաճադ խարճլար, պէր վէճհի աթի
թայեին օլունան տէրէճաթա կէօրէ օ-
լաճադ տրը :

10 ղշ. 500 ղուրուշա գատար հիւք-
միւ հալի օլանտան :

20 ղշ. 500 ղուրուշտան 1,000 ղու-
րուշա գատար :

40 ղշ. 1,000 ղուրուշտան 2,000 ղու-
րուշա գատար :

60 ղշ. 2,000 ղուրուշտան 3,000 ղու-
րուշա գատար :

100 ղշ. 3,000 ղուրուշտան 5,000 ղու-
րուշա գատար :

Պէշ պին ղուրուշտան պէշ եիւք ղու-
րուշա գատար, պէհէր պին ղուրուշ-
տա եիկիրմի ղուրուշ, վէ պէշ եիւք
ղուրուշտան եօդարըսը իչին, եիւզտէ
պիրէր րուպ իլավէ գըլընաճադ տրը :

19. Պիր շէյին թէսլիմի վէ եա եա-
բըլմասը հիւքմիւնիւ հալի վիրիլէճէք
իլամյար իչին տախի, օլ շէյին գըլ-
մէթի, իլամը իթա իտէն մահճեմէ ճա-
նիպինտէն թադտիր իտիլտիքտէն սն-
րա, հէր գաշ ղուրուշա պալիղ օլուր
իսէ, պալէատէ կէօսթէրիլտիկի վէճհ-

լէ, խարճլարը ալընաճադ տրը :

20. Իլամ հիւքմիւ, պիր սէնէտին
այնէն րէտտինէ տայիր իսէ, վիրիլէն
իլամլարտան, 2 Վինճի մատտէտէ կէօս-
թէրիլտիկի վէճհլէ մադթու խարճ ա-
լընաճադ տրը :

21. Պիտայեթ մահճեմէլէրինտէն,
գարարը գարինէեի, վէ պիր շէյին
թէսլիմինի վէ եա եաբըլմասընը շամիլ
օլմանան իլամաթտան, էկէր էսասէն
իտտաա օլունան շէյին գըլմէթ վէ
եա պէտէլի պէշ եիւք ղուրուշտան
աշաղը իսէ, եիկիրմի ղուրուշ, վէ պէշ
եիւք ղուրուշտան պէշ պին ղուրուշա
գատար օլտուղու հալտէ, էլի ղուրուշ,
վէ պէշ պինտէն օթուղ պին ղուրու-
շա գատար իսէ, եիւք ղուրուշ, վէ ան-
տէն ղիեատէ օլուր իսէ, եիւք էլի ղու-
րուշ, մադթու խարճ ալընաճադ տրը :

ԵՆՏԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Իճլա մահճեթէրինոէ ալնամաճ խարճլար ԴԵՐ :

22. Պիր թաճիրին իֆլասընա, վէ
իֆլաս գարարընըն ֆէսխինէ, վէ եա
իֆլաս թարիխինին թայեին վէ եա
թէսլտիլինէ, վէ սինտիթ թայեինինէ,
վէ խուսուսաթը իֆլասիյեէե միւթա-
ալլիգ, մահճեմէտէն վիրիլէն հէր պիր
գարարնամէտէն, պաշգա պաշգա էլ-
լիշէր ղուրուշ մադթու խարճ ալընա-
ճադ տրը :

23. Գօնգօրտաթօնուն թաստիգընը
միւթէղամին վիրիլէն իլամ իչին, միւֆ-
լիս թարաֆընտան, ասհասը մաթլու-
պա իթասը թէահիւտ օլունան ադճէ
իւզէրինէ, եիւզտէ իքի խարճ ալընըր :

24. Գօնգօրտաթօ թանգիմ օլուն-
մանըպտա, միւֆլիսին մէվճուտ մալի
ղուրամաթէն թադսիմ օլունտուգտա,
օլ մալտէն քէղալիք եիւզտէ իքի իլամ
խարճը ալընըր :

(¹) Թե՛սճիլ, տէֆթէրէ գայտ իթտիրմէք :

(²) Նե՛սպէ, նիսպէթ իւզրէ օյարադ :

25. Պիր միւֆիտին մուամէլաթը իֆլաւիյէսինտէն տօլանը, իշպու նիզամ նամէսին ահրեամինա թէվֆիգան ախաղը լազըմ կէլէն խարճլար, էվվէլ էմիրտէ, մասանրն մէվճուտունտան, ժիւթ գօմիսէրլէր մարիֆէթիլլէ ախաղ օլունուր :

ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Հատկէր Բարեֆէնիլլէ բոյսէն օլունան Կասաբէն Խարճլար հաքէլլար Կըր :

26. Գանունու թիճարէթին գըրգընճը մատտէսի մուճիպինճէ, շիւրէքեա պէյնինտէ թէհատտուրս իտէն տաափինին, հաքէմէրէ հափալէսի լիւզու մունա տայիր վիրիլէն գարարլար իլամա բապթ օլունարագ, աքըլ իլամա տան էլի ղուրուշ մագթու խարճ ալընաճագ, վէ սուրէթլէրի տախի թալէպ օլունուր իսէ, ֆասըր մախսուսունտա կէօսթէրիլլէն սուրէթ խարճը ալընաճագ տըր :

27. Գանունու մէզպուրուն 43 վէ 44 վէ 49 ունճու մատտէլէրինտէ պէհան օլունան խուսուսաթտան տօլանը միւնաղաա ղուհուրինտէ, այրըճա իսթիտա թագաթիմի իլէ, տափանա պագըրմագ իճապ իլլէտիկինտէն, պու պապտէ մահքէմէլէրտէն վիրիլէճէք գարարլար իչին, այրըճա էլի ղուրուշ մագթու խարճ ալընաճագ տըր :

28. Հաքէմէր թարաֆընտան թանդիմ օլունան գարարնամէլէրին թէսճիլի իչին, օն սէքիլ վէ օնտօղուղունճու մատտէլէր մուճիպինճէ ալընմասը լազըմ կէլէն խարճըն բուպու ալընաճագ տըր. վէ մէզբիւր գարարնամէլէր, մէպլաղը մուայեէն վէ եա պիր շէյին թէպլիմինի շամիլ օլմալ իսէ, տափանըն ճէսամէթինէ նէզարէն, վէ եիկիրմի վէ եիկիրմի պիրինճի պէնտլէրտէ կէօսթէրիլլէն գախտէնէ թէվֆիգան, մագթու խարճ ալընաճագ տըր :

29. Հաքէմէրին թէսճիլ օլունան գարարը, մահքէմէյի իսթինաֆիլլէտէրէտտ օլունուպտա, էսասը տափանա կիրիշիլտիքտէ, պու պապտէ վիրիլէճէք գարարլար իչին, իսթինաֆտա ճարի օլան խարճ ալընաճագ տըր. վէ էսասը տափանա կիրիշիլմէքսիլլին, իսթինաֆ արղուհալարըր բէտտ օլունտուգտա, տափանըն ճէսամէթինէ կէօրէ, եիկիրմի պիրինճի մատտէտէ կէօսթէրիլտիկի վէճճլէ, մագթու խարճ ալընաճագ տըր :

30. Պալէատէ մուրագգամ օլան խարճլար, մահքէմէնէ մուրաճաաթ օլունմագաղըն, թահքիմնամէ իլէ թայեին օլունմուշ օլան հաքէմէր մաարիֆէթիլլէ բույեթ օլունան տափալար հագգընտա տախի ճարի օլաճագ տըր :

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԼ

Ինթիլալալէ հէտ, վէ Խաբէյ Բուհաթէն Կասաբէն Խարճլար հաքէլլար Կըր :

31. Էսասը տափանա կիրիշիլմէքսիլլին իթիրաղ ալէլ հիւքմ, վէ իաաէյի մուհաքէմէ իսթիտալարըր բէտտ օլունուր իսէ, եիկիրմի պիրինճի մատտէտէ կէօսթէրիլտիկի վէճճլէ, տափանըն ճէսամէթինէ կէօրէ, մագթու խարճլար ալընաճագ տըր :

32. Էսասը տափանա կիրիշիլտիքտէն սօնրա վիրիլէճէք իլամաթ ալէյհինէ իթիրաղ ալէլ հիւքմ վէ իաաէյի մուհաքէմէ օլունուպտա, իլամաթը սապըղանըն հափի օլտուղու մէվատտէն ֆաղլա պիր շէյ հիւքմ օլունմալ իսէ, օթուղ պէչինճի մատտէտէ կէօսթէրիլտիկի վէճճլէ մագթու, վէ էկէր ֆաղլա պիր շէյ հիւքմ օլունուր իսէ, օլ ֆաղլանըն մըզտարընա կէօրէ նէսպի խարճ ալընաճագ, վէ ֆագաթ, իշպու ֆաղլա իչին ալընան խարճ, մագթու խարճըն էն տուն մէրթէպէսինտէն նօղսան օլմաաճագ տըր :

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԼ

Իմերաշխէւ զայր աստուածայն ալընածաք խարճ-
լար պէտանընդոս արբ :

33. Իթիրաղ իւլ զայր տաւալարը
իւղէրինէ վիրիւնէ գարարար իշին , ա-
տի տաւալարտա ալընան խարճլար մի-
սիլու խարճ ալընածագ տըր :

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Թայեինի զերճ հագգընդոս ալընածաք խարճլար
պէտանընդոս արբ :

34. Թայեինի մերճ հագգընտա վի-
րիւնէ գարարար իշին , էկէր էտար
տաւալ պէշ պին զուրուշտան աշաղը
խէ , երկիրմի պէշ , վէ պէշ պինտէն
Փաղա օլուր իտէ , էլլի զուրուշ մագ-
թու խարճ խթիփա օլունածագ տըր :

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Պերաղա օլունան աստուածայն ալընածաք խարճ-
լար պէտանընդոս արբ :

35. Թարափէյնին տաւատան ֆէ-
րաղաթ իյէմէլէրի իւղէրինէ վիրիւն-
ճէր իլամաթ իշին , կէրէք պիտայէթ
վէ կէրէք իթիրաֆ վէ թէմեիզ մէհա-
քիմինտէ , մատտէյի սապըգատա թա-
րիֆ օլունտուղու իւղրէ խարճ ալընըր :

ՕՆ ԻԻՉԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Իւրինաֆ մահէթէլէրինի ալընածաք խարճլար
հագգընդոս արբ :

36. Իթիրաֆ իթիրաարնըն , էսա-
յը մասլահաթա կիրիշլիմէքսիզին ըտ-
տի , վէ գարարը գարինէլէրին թաս-
տիգի , վէլհարը , պիտայէթէն մագ-
թու խարճլարա թապի օլան հիւրմ
վէ գարարարըն իթիրաֆէն թաստի-
զի վուգուինտէ , պիտայէթէն ալընան
մագթու խարճլար նիսպէթինտէ խարճ
պլլնածագ տըր :

37. Իթիրաֆ մահէթէլէրինտէ պիր
իլամ ֆէսի օլունտապտա , օլ իլամը
վիրմիշ օլան մահէթէմէէ իտտէ օլու-
նուր իտէ , մագթուէն եիւզ զուրուշ
խարճ ալընըր :

38. Իթիրաֆ տաւաարնըն էսասէն
թէտգըգըլլա , պիտայէթ մէհաքիմի-
նին հիւրմէրի իպահ վէ եա թաստիգ
օլունուր իտէ , պիտայէթ մահէթէմէ-
սինտէ ալընմասը միւզթագի օլան
խարճլար տէրէճաթընտա իլամ խար-
ճը ախզ օլունուր :

ՕՆ ՏԵՐՏԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Իմերաշխէւ զայր աստուածայն ալընածաք խարճ-
լար պէտանընդոս արբ :

39. Կէրէք պիտայէթ վէ կէրէք իս-
թիրաֆտա , էսասը տաւա թէտգըգ
օլունմաղտան էվվէլ , պիր գարարըն
մուվազգաթէն իճրասընա տայիր վի-
րիւնէ գարարար իշին , եիւզ զուրուշ
խարճը մագթու ալընածագ տըր :

ՕՆ ՊԻՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Թիմիշ մահէթէլէրինի ալընածաք խարճլար
պէտանընդոս արբ :

40. Մահէթէլի թէմեիզին , հու-
գուգ վէ ճէղա տայիրէլէրինտէ , վէ
եա հէյէթի ումումիյէսինտէ , պիր
իլամըն թաստիգինտէ , թէմեիզ օլու-
նան իլամըն վիրիլտիկի մահէթէմէտէն ,
հէր գաշ զուրուշ խարճը իլամ ալըն-
մըշ իտէ , անըն իքի միսլի , վէ նօգսան
ալընըր իտէ , մագթուէն իքի եիւզ
զուրուշ ալընածագ տըր : վէ իլամըն
նագգընտան սոնրա պունուն միւթէ-
գամմին օլտուղու տաւաեր ըտյէթ
իտէն մահէթէմէտէն , իքինճի տէֆա
օլարագ վիրիլէճէք իլամըն թապի օլ-
տուղու խարճ , պէթէքրար ախզ օլու-
նածագ տըր :

ՕՆ ԱԼԹԵՆՃԸ ՖԱՍԼ

Աստուծոյ խաբարը հաղորդեալս արար :

41. Իւամաթ վէ Էվրազը սայիրէնին սուրբէթլէրի թալէպ օլունտուգտա , պէհէր եիւզ էլլի քէլիմէ իչին օթուզ զուրուշ , վէ եիւզ էլլի քէլիմէտէն էքսիք օլուր իսէ , մաղթուէն օթուզ զուրուշ ալընրը :

ՕՆ ԵԷՏԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մէվադը Գեւորգիէն պէհալըն արար :

42. Մահքէմէտէն իրաւ օլունան թէղքէրէլէրին հէր պիւրի իչին , եիկիրմի պէշ զուրուշ խարճ ալընաճապ տըր , անճապ , պունլարըն թէէքիտլէրինտէն տօլաեը , թէքրար խարճ ալընմաեաճապ տըր :

43. Պիր շախսըն հաճը , վէ եա հաճդտան գուրթարըրմասը մուամէլէսինէ տայիր վիրիլէճէք գարարլարտան , եիւզ էլլի զուրուշ խարճ ալընաճապ տըր :

44. Կէրէք մէտեոն նէղաինտէ , վէ կէրէք շախսը արեւտէ օլան էմվալ վէ էմվաք , վէ նուգուտ , վէ էշեայի սայիրէնին հաճը , վէ եա պատէլ հաճը , րէֆինէ (1) տայիր վիրիլէճէք գարարլարտան , հաճը իտտաա օլունան շէյին նիսպէթինէ , վէ եիկիրմի պիւրինճի պէնտտէ կէօթէրիլէն տէրէճաթէ կէօրէ , մաղթու խարճար ալընաճապ տըր :

45. Այնէն վէ եա խիւլասաթէն պիր մահէլլէ թաալլիք վէ եարըշտըրըրմասը լաղըմ կէլէն պիր վարազանըն թանղիմ վէ եախօտ սուրէթինին իւրաճը իչին , օն զուրուշ ալընաճապ տըր :

46. Մահքէմէտէն , պիր շէյին իճրասը իչին թայեին օլունան մէէմուրու մախսուս թարաֆընտան վաղիֆէ-

նին իճրա օլունտուղունա տայիր թանղիմ օլունաճապ զապթնամէ իչին , օնար զուրուշ խարճ ալընաճապ տըր :

47. Բէտտի աաղաեա տայիր վուգու պուլան իսթիտալարըն րէտտինէ տայիր վիրիլէն գարարլար իչին , էլլի զուրուշ խարճ ալընաճապ տըր :

ՕՆ ՍԷԻԲԶԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մէվադը Գեւորգիէն պէհալըն արար :

48. Մէվատտը ճէղաիյեէտէ ալընաճապ խարճարըն ճիւմէսի , ալէլ իթլաք , հազգսըլ չըգան թարաֆա այիտ օլաճապ տըր :

49. Ճէղա տալալարընտա ալընմասը իճապ իտէն խարճ վէ մէսարիֆաթըն րէշինան թէսվիյեէ իթտիրիլմէսի միւմքին օլմատըրը հալտէ , պատէհու իճապ իտէն թարաֆտան թահսիլ օլունմաղ իւզրէ , հիսապ իտիլէճէք , վէ ֆազաթ պունլարտան մախսպիրլէրլէ թապիպ , վէ մէէմուր , վէ ճէրրահ , վէ գապիլէ (2) իւճրէթ վէ մէսարիֆաթըն եէվմիյեէ վէ սէֆէրիյեէլէրի կիպի , տէր հալ իֆասը լաղըմ կէլէն ագճէ , քէղալիք իլէրուտէ իճապ իտէնլէրտէն թահսիլ օլունմաղ իւզրէ , թարաֆը տէվլէթտէն թէսվիյեէ օլունաճապ տըր :

50. Գանուէն իտամ օլունան շախսըն , մահքիւմ օլաճաղը խարճ վէ մէսարիֆաթը սայիրէ , թէրէքէսինտէն արիլ օլունաճապ տըր :

51. Ճէղա մահքէմէլէրինին հէր տէրէճէլէրինտէ , գայտիյեէ ուսուլի , մէհարիմի հուգուգըյեէտէ օլան ուսուլէ թապի օլաճապ , վէ ֆազաթ , միւտտաիի խուսուսիլէր թարաֆընտան մէհարիմէ վիրիլէճէք արզու հալլար իլէ գայտա թապի օլան էվրազտան , գայտիյեէ խարճը րէշինան ալընաճապ տըր :

(1) Բէֆ Էլէպ , սէքէսթրօեու գալտըրմազ :

(2) Գապիլէ , էպէ գատըն :

52. Ճէղա տավարընտա , հուգու-
գու շախախեհեհէ այլտ օլմագ իւզրէ ,
հէր նէ նամ իլէ օլուր իսէ օլտուն ,
էմլալ , վէ էմլաք , վէ էչեա թէսլիմի ,
վէ եա պիր մէպլաղը մուայեհէն թահ-
սիլի հիւքմ օլունտուղու հալտէ , մու-
ախսէրէն մահքիւմ-ալէյհէ այլտ օլ-
մագ շարթըլլա , հագգըլ չըգան թա-
րաֆ , մէհաքիմի հուգուգըլեհտէ ճա-
րի օլան րէսմի , րէշինան վիրէճէք տիր :

53. Պիր տավանըն մահքէմէհէ վի-
րուտինտէն , խիթամը թահգըգաթ վէ
հիւքմիւ գաթիսի սուտուրինէ տէկին ,
հէր պիր իսթինթագնամէ վէ հէր պիր
զապթնամէտէն օն դուրուշ ախզ օլու-
նաճագ , վէ ազշամ գատար իսթին-
թագ վէ եա զապթ օլունան պիր իֆա-
տէնին արգաուր ալընամաեըպտա , իր-
մուլի եէվմի ախէրէ թապիգ գըլըն-
տըղը հալտէ , մապատի իչին , պաշ-
գաճա օն դուրուշ ալընաճագ տըր :

54. Մէվատտը ճէղախեհեհէ միւ-
թապլիգ թանզիմ գըլընաճագ պիլ
ճիւմէ իլամլարտան , մատտէյի աթիյ-
եհտէ թայեին օլունան տէրէճաթէ
կէօրէ խարճ ալընաճագ տըր :

55. Եիկիրմի տէօրթ սաաթտան պիր
հաֆթաեա գատար հապս վէ ճէղայի
նագտիեի մուճիպ էֆալէ տայիր թան-
զիմ գըլընաճագ իլամլարտան եիկիր-
մի պէշ , վէ պիր հաֆթատան պիր ա-
եա գատար օլանտան էլլի , վէ պիր
այտան իւշ աեա գատար օլանտան
եէթմիշ պէշ , վէ իւշ այտան իւշ սէ-
նէեհէ գատար օլանտան եիւզ էլլի , վէ
նէֆիի մուվագգաթ իլամլարտան իքի
եիւզ , վէ մուվագգաթ քիւրէք , վէ
մուվագգաթ գալէապէնտլիքտէն իւշ
եիւզ , վէ իտամ իլէ միւէպպէտ քիւ-
րէք վէ միւէպպէտ գալէապէնտլիք ,
վէ նէֆիի էպէտ ճէղալարընը միւթէ-
ղամլին օլանտան իւշ եիւզ էլլի դու-
րուշ ախզ օլունաճագ տըր :

56. Զիր օլունան իլամ սուրէթլէ-
րին , հէր քիմ իսթէր իսէ , կէօթիւ-
րէճէկի օն դուրուշուգ վարագայի
մաթպուա իւզէրինէ եազըլըպ , գըր-
գընճը պէնտտէ կէօսթէրիլիլի վէճհ-
լէ , ատէտի քէլիմաթէ կէօրէ խարճը-
նը վիրիպ ալապիլէճէք տիր :

57. Պիր տավաեա միւթէֆէրրի էվ-
րագ սուրէթլէրինին իթասընտա , գըր-
գընճը մատտէտէ մուհարէր օլտու-
ղու իւզրէ , ատէտի քէլիմաթը իւզէ-
րինէ մուայեհէն օլան խարճ ալընըր :

58. Մէհաքիմի ճէղախեհեհէ եա-
զըլաճագ թահլիֆ (1) թէգքէրէլէրի ,
գըրգ իքինճի մատտէտէ միւնտէրիճ
խարճա թապի օլաճագ տըր :

59. Ումուրու ճէղախեհեհէ վէքեա-
լէթ թէսճիլի (2) , մէվատտը հուգու-
գըլեհտէ օլան ուսուլ վէ րէսմէ թա-
պի պուլունաճագ տըր :

60. Գանուեու միւսախտ օլտուղու
աշվալտէ , տավատան ֆէրաղաթ վու-
գուինտէ , հիյնի ֆէրաղաթը տավա-
եա տէկին վուգու պուլան խարճ վէ
մասրաֆ , ֆարիղ օլանտան ալընա-
ճագ , վէ , էկէր իքի թարաֆտա եէք-
տիկէրինտէն միւտտաի պուլունուր ,
վէ մուախսէրէն իքիսիտէ տավատան
ֆարիղ օլուր իսէ , պու հալտէ վու-
գու պուլան խարճ վէ մասրաֆ , միւ-
նաքաֆաթէն (3) իքիսինտէն ախզ օլու-
նաճագ տըր :

61. Տապլիի ճէղախեհեհէ տօլաեը
իճրայի թահգըգաթ իտէն մահքէմէ-
նին պուլունտուղու շէհիր վէ գասա-
պա տէրունինտէն ճէլպ օլունաճագ
մուխպիրլէրլէ , հասպէլ իւզում ուզապ
վէ եազըն մահէլլէրէ իլամլարը իճապ
իտէճէք մէհմուր , վէ թապիպ , վէ ճէր-
րահ , վէ գապիլլէր (4) , վէ մահքէմէնին
պուլունտուղու շէհիր վէ գասապա
տէրունինտէն ճէլպ օլունան մուխպիր-
լէրին իւճրէթի եէվմիլեհէլէրի , քէնտի-

(1) Թահլիֆ , եէմին վիրմէք :

(2) Թէսճիլ , տէֆթէրէ գայտ իթմէք :

(3) Միւնաւքաթէն , եարը եարեա

(4) Գապիլլէր , էպլէր :

լէրինն սըֆաթ վէ տէրէճէլէրինէ կէօրէ , մահքէմէ թարաֆընտան դարարլաշտըրըր . լաքին , պու եէվմիյեէ իւճըէթի , էլլի զուրուշու թէճավուղ իտէմէղ . պունլար շէհիր վէ գասապա խարիճինտէ պուլունան մահէլլէրտէն ճէլպ օլունուրլար իտէ , մէսարիֆի րահիյեէլէրի⁽¹⁾ , պիլ հիսապ , պաշգաւ թէէտիյեէ օլունուր :

62. Քէշֆ , վէ մուայեէնէ , վէ սայիրէ իչին ուղագ վէ եա եաղըն մահէլլէրէ կէօնտէրիլէճէր մէէմուր , վէ թապիպ , վէ ճէրրահ , վէ գապիլէլէր հաղգընտա , մատտէյի սապըգատա պէեան օլունտուղը վէճհլէ մուամէլլէ օլունուր :

63. Ճէղա տավասը , իսթինաֆի վէ եա թէմեիլէ նագլ օլունտուղու հալտէ , պու տավարըն հուգուգու շախսիյեէեէ այիտ օլան ճիհէթինտէն իսթինաֆէն վէ թէմեիլէն ալընաճագ խարճլար , մէվատտը հուգուգըյեէտէն ալընան խարճլարա թապի օլաճագ . ֆագաթ , ճէղա ճիհէթինտէ տալիւր , պու մահքէմէլլէրտէն վիւրիլէճէր իլամ խարճը , էլլի պէշինճի մատտէտէ կէօսթէրիլէն տէրէճաթ իւզէրինէ հիսապ օլունաճագ տըր :

64. Տաավիյի ճէղալիյեէնին , էսնայի րույեէթինտէ վուգու պուլան խարճ վէ մասրաֆ , զապթնամէլլէրտէ , պաշգա պաշգա կէօսթէրիլէճէր , վէ խիթամը տավատա պունլարըն միւֆրէտաթընը հավի զապթ ըեաթիպի թարաֆընտան պիր ճէտվէլ թանգիւմ , վէ բէշինան ալընան խարճլար իլէ թահսիլի իճապ իտէն խարճ վէ սայիրէ , պաշգա պաշգա կէօսթէրիլէրէր , իլամա տէրճ խիլմէր իւզրէ , մահքէմէեէ թագաթիւմ գըլընաճագ տըր :

ՕՆ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԼ

Իճա խարճլարը պէեանընադադըր :

65. Իլամաթըն իճրասընտան տօլաեը

(1) Բաճիյեէ , եօլ մասրաֆը :

ալընաճագ խարճլար , նիզամաթը մախսուսէսինէ թէվֆիլգան ախղ օլունուր :

ԵՒԿԻՐՄԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Տէքօղիլուդան ալընաճագ խարճլար պէեանընադադըր :

66. Մէհաքիմէ , վէ եա վէզնէեէ , վէ եախօտ Ատլիյեէ նէղարէթինէ մէրպութ օլան տէվայիրտէն պիրինէ , նուգուտ վէ էվրագը նագալիյեէ , վէ եա զիյգըլլէթ էշեանըն թէվտի իչին , եիւզտէ եարըմ խարճ ալընաճագ տըր . վէ միւտտէթի թէվտի պիր սէնէեի թէճավուղ իտէր իտէ , պէհէր սէնէ իչին ֆագալ օլարագ , եիւզտէ րուպ ալընաճագ տըր :

67. Մէհաքիմէ վէ եա վէզնէեէ թէվտի օլունան նուգուտ վէ էվրագը նագալիյեէ , վէ եա զիյգըլլէթ էշեա , վէ հէրնէվի էվրագ իչին պիր զապթնամէ թանգիւմ օլունուպ , պու զապթնամէնին գայալիյեէսի , վէ վարագայի սահիհէ պահասը , պիտայէթ մահքէմէլլէրինտէ ճարի օլան ուսուլէ թապի պուլունաճագ տըր :

68. Էշեա վէ էվրագը նագալիյեէնին թագալիի գըլլէթի , ուսուլինէ թէվֆիլգան իճրա օլունաճագ տըր :

ԵՒԿԻՐՄԻ ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Պէրէնէե դաւլէ Գալէֆ խարճլարը պէեանընադադըր :

69. Պիր շէյին տէվրի թէսարրուֆու գըմնընտա , տաավի գալէմինտէն թանգիւմ օլունաճագ սէնէա իչին , օլ շէյին թայեին եախօտ թագալի օլունան գըլլէթինտէն , եիւզտէ եարըմ խարճ ալընաճագ , վէ հէր հալտէ պու խարճ , էլլի զուրուշտան տուն օլամաճագ տըր . վէ էշեայի մէղըիւրէնին պէյի միւղ այէզէսինտէ⁽²⁾ , գըլլէթի ,

(2) Մէֆայէլէ , թրամբա իթմէք :

ուսուլինէ թէվֆիգան թագտիր գըլը-
նաճագ տըր :

70. Իճար վէ իսթիճար մուգավէլէ-
նամէսի իշին , միւտտէթի իճար նէ օ-
լուր իսէ օլտուն , եիւզտէ եարըմ խարճ
ալընաճագ , վէ ֆագաթ պու պապտէ
ալընաճագ խարճ , հէր հալտէ էլլի
ղուրուչտան աշաղը օլմանաճագ տըր :

71. Պու եօլտա իճար ⁽¹⁾ վէ իսթի-
ճար ⁽²⁾ մուգավէլէնամէլէրինին ախէ-
րէ տէվրի , վէ եախօտ մէէճուրուն ⁽³⁾
ախէրէ իճարը , վէ եա իճարըն ֆէս-
խի հագգընտա օլան մուգավէլէնա-
մէլէր իշին , պագը գալան միւտտէթին
իճարէսինտէն , մատտէյի սապըգա-
տա պէեան օլունան խարճ ալընաճագ
տըր :

72. Պիր տէյն սէնէտինին թանգի-
մինտէ , սէնէտին հալի օլտուղու մէպ-
լաղտէն եիւզ պին զուրուչա գատար
իսէ , եիւզտէ եարըմ , վէ զիեատէսի
իշին պէհէր պին զուրուչտա իքի զու-
րուչ ըէսմ ալընաճագ , վէ հէր հալ-
տէ իշպու ըէսմ , էլլի զուրուչտան ա-
շաղը օլմանաճագ տըր :

73. Պիր տէյնին թէմտիտի միւտ-
տէթի հագգընտա թանգիմ օլունան
մուգավէլէնամէտէն , մատտէյի սա-
պըգատա պէեան օլունան խարճըն ,
նըսֆը ալընաճագ , վէ ֆագաթ պու
ըէսմ տախի , հէր հալտէ , էլլի զու-
րուչտան աշաղը օլմանաճագ տըր :

74. Պիր տէյնին թէէմինին հալի
թանգիմ օլունան այրը քէֆալէթնա-
մէտէն , 72 ինճի մատտէտէ մուհար-
րէր օլան ըէսմլէր ալընաճագ տըր .
քէֆալէթ , ասըլ տէյն սէնէտինտէ
թահրիր գըլընտըյսա , այրըճա պիր
ըէսմ ալընմանաճագ տըր :

75. Բէհին մուգավէլէնամէսի , վէ
սուլհնամէ , վէ իպրանամէ իշին , քէ-
զալիք 72 ինճի մատտէտէ պէեան օլու-
նան ըէսմլէր ալընաճագ տըր :

76. Շիրքէթ թէշքիլի , վէ եախօտ
միւտտէթլէրի միւնգաղիյէ ⁽¹⁾ օլմուչ
օլան պիր շիրքէթին թէմտիտի միւտ-
տէթի հագգընտա թանգիմ օլունան
մուգավէլէնամէլէրտէն , շիրքէթին սէր-
մայէսի եիւզ պին զուրուչա գատար
իսէ , եիւզտէ պիր , վէ եիւզ պին զու-
րուչտան զիյատէսի իշին , եիւզտէ եա-
րըմ ըէսմ ալընաճագ , վէ հէր հալտէ
սէրմայէսին մըգտարընա նիսպէթէն
իսթիֆասը լաղըմ կէլէն ըէսմ , եիւզ
զուրուչտան աշաղը օլմանաճագ տըր :

77. Պիր շիրքէթին սէրմայէսինին
թէգեիտիյէ պէրապէր սայիր շէրայի-
թին թաատիլի հագգընտա թանգիմ
օլունան մուգավէլէնամէ իշին , եալը-
նըլ թէգեիտ օլունան սէրմայէ իւզէ-
րինէ , մատտէյի սապըգատէ պէեան
օլունան խարճլար ախղ օլունաճագ ,
վէ պու խարճ , հէր հալտէ եիւզ զու-
րուչտան աշաղը օլմանաճագ տըր :

78. Պիր շիրքէթին ֆէսիլի , վէ մուա-
մէլաթընըն գաթի , վէ սէրմայէսինին
թագախմի հագգընտա օլան մուգավէ-
լէնամէտէն , շիրքէթին սէրմայէսինէ ,
վէ թագախմ օլունաճագ մէվճուտ իւ-
զէրինէ , 76 ընճը մատտէտէ պէեան
օլունան խարճլար ալընաճագ տըր :

79. Պիր շիրքէթ սէրմայէսինին վաղ ,
վէ հիսսէտարան թարաֆընտան պէ-
տէլի էսհամըն իֆա օլունտուղունա
տայիր պէեաննամէլէրտէն , շիրքէթ
մուգավէլէնամէսինտէ ալընմասը լա-
ղըմ կէլէն ըէսմին բուպու մըգտարը
խարճ ախղ օլունուպ , անճագ պու
մըգտար , եիւզ զուրուչտան աշաղը
օլմանաճագ տըր :

80. Պիր շիրքէթին մուամէլաթը
ֆէսիլ օլունմաղտան էվվէլ , ֆէսիլի
հագգընտա թանգիմ գըլընան մուգա-
վէլէնամէտէն , պէհէր նիւսիէսի իշին
եիւզ զուրուչ ալընաճագ տըր :

81. Թահրիֆնամէ թանգիմի իշին ,

(1) Իճար , քիրաեա վիրմէք :

(2) Խալէճար , քիրաեա թուլթմաղ :

(3) Մէէճուր , քիրաեա վիրիլէն շէյ :

(4) Միւնգաղիյէ օլմուչ , պիթմէք :

եիւզ զուրուշ, վէ ումումի վէքեաւէթնամէ իչին եիւզ, վէ խուսուսի վէքեաւէթնամէ իչին էլլի զուրուշ ալընաճագ տըր :

82. Բօլիչանըն աոտէմի գապուլ վէ եախօտ թէէտիյեէսինտէն, վէ էմիէ մուհարրէր պիլ ճիւմիէ սէնէտալթըն աոտէմի թէէտիյեէսինտէն, վէ եախօտ պիր թէահիւտիւն աոտէմի իֆասընտան սոլաեը թանդիմ օլունաճագ բրօթէս թօնուն հէր պիր նիւսիսէսի իչին, էլլի զուրուշ ալընաճագ տըր :

83. Պիր բօլիչանըն հիյնի թանդիմիւնտէ, բօլիչանըն իւղէրինէ քէչիտէ գըլընան շախսըն մահէլլի իգամէթի տօղրու պէեան օլունմատըլը, վէ աշանըլըպտա պուլունմատըլը հալտէ, թահարրի (1) իմ ու խապէրինին թանդիմի իչին, էլլի զուրուշ ալընաճագ տըր :

84. Իրօթէսթօ օլունմուշ օլան բօլիչա վէ պօնօ պէտէլինին թէէտիյեէսի իչին, շախսը սալիս թարաֆընտան վուգու պուլան թալէպնամէ իչին, եիկիրմի զուրուշ ալընաճագ տըր :

85. Ավալ տէնիլէն քէֆալէթնամէնին թանդիմի իչին, քէֆալէթի աոտիյեէտէ ալընմատը լաղըմ կէլէն խարճըն բուպու ալընաճագ տըր :

86. Հաքէմ թէպտիլի վէ եա աղլի, վէ ֆէսիսի վէքեալէթ, վէ պատէ իֆայի վէքեալէթի վէքիլ իլէ միւվէքիլ պէյնինտէ թանդիմ օլունան իպրանամէ իչին, հէր պիր նիւսիսէսինտէն, էլլիէէր զուրուշ ալընաճագ տըր :

87. Իշպու ֆասլտա պէեան օլունան վարագալար, խարիճտէն թանդիմ իթտիրիլպ տէ, հավի օլտուղլարը իմզալարըն թատիրդի իչին, տաավի գալէմինէ միւրաճաթ վուգու պուլուր իսէ, հէր պիր իմզանըն թատիրդի իչին, մագթուէն էլլի զուրուշ ալընըր :

88. Պիր վարագանըն թարիսի միւսպէթ օլմագ իչին, տաավի գալէմինտէ

գայտը թալէպ օլունտուգտա, գայտը իչին, էլլի զուրուշ, վէ հէր պիր մուսատտագ սուրէթի իչին, եիկիրմի պէշ զուրուշ ալընաճագ տըր :

89. Թէպլիլ օլունան բրօթէսթօ, վէ սէնէտալթ, վէ էվրագը սալիլէ իչին, պէչինճի ֆասըլտա պէեան օլունան թէպլիլիյեէ խարճլարը ալընաճագը կիպի, էվրագը մէգըլուրէնին սուրէթլէրի թալէպ օլունտուգտա, գըրգընճը մատտէ մուճիպլինճէ, սուրէթ խարճլտա ալընաճագ տըր :

90. Էշեա տէֆիթէրի թանդիմի իչին, պէհէր սաաթ իչին, մագթուէն գըրգ զուրուշ ալընաճագ տըր :

91. Մաղաղա, վէ տիւքքեան դապթ վէ թէմհիրի, վէ եա էշեա ֆիրուխթի հագգընտա թանդիմ օլունաճագ դապթլարըն հէր պիլի իչին, եիկիրմի զուրուշ ալընաճագ տըր :

92. Թիւճճար տէֆիթէրլէրինին թատիրդի իչին, հէր պիր տէֆիթէրտէն ճն զուրուշ, բէամի մուպէէնինտէն պաշգա հէր պիր սահիֆէսի իչին եիկիրմի բարա ալընաճագ տըր :

93. Ճաավի գալէմի մաարիֆէթիլլէ թէրճէմէ օլունան էվիագըն հէր եիւզ էլլի քէլիմէսինտէն, օթուլ զուրուշ ալընաճագ տըր :

94. Խարիճտէ թէրճէմէ օլունան վարագանըն մուգապէլլէ վէ թաստիրդի իչին, մատտէյի սապըգատէ պէեան օլունան խարճըն նըսֆը ալընաճագ տըր :

95. Լիէճիլլ թաստիրդ, տաավի գալէմինէ վիրիլէն էվրագ, օրաճա հըֆղ օլունարագ, եալընըլ սուրէթլէրի, ալագատարլարա (2) վիրիլլը :

ԵԻԿԻՐՄԻ ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Ռօմարու պահէյէ Կապի Գալէթի Խարճլարը հագգընտա տըր :

96. Սահիֆէլէրինէ նիւմէրօ վալ,

(1) Թահարրի, արամագ :

(2) Ալագատար, պիր էշաէ իլիլիկի օլան :

վէ սահ , քէշիտէ օլունաճադ պիր դը-
թա եւ վմիյեւ տէֆթէրի , վէ թիճա-
րէթի պահրիյեւ գանունամէսինին
57ինճի մատտէսինէ թէվֆիդան , տէֆ-
թէրի մէգքիւրուն եօգլանմասը իշին ,
եիկիրմիշէր զուրուշ ալընաճադ տըր :

97. Սահիֆէլէրինէ նիւմէրօ վադ ,
վէ սահ , քէշիտէ օլունաճադ լիպէրթօ
թապիր օլունուր իսթիդրադաթը պահ-
րիյեւ տէֆթէրի իշին , ըն պէշ զուրուշ
ալընաճադ տըր :

98. Թիճարէթի պահրիյեւ գանուն-
նամէսինին հէր նիւսիսի իշին , ըն
զուրուշ ալընաճադ տըր :

99. Մանիֆէսթօնուն թանգիմի թա-
լէպինտէ , սէֆինէ , եիկիրմի թօնէլա-
թօլուդ իսէ , եիկիրմի , վէ եիկիրմի
թօնէլաթօտան եիւղ թօնէլաթօեա
գատար իսէ , գըրգ , վէ եիւղ թօնէ-
լաթօլուդտան պիւյիւք օլուր իսէ ,
ալթմըշ զուրուշ ալընաճադ տըր :

100. Գարուտանըն լարօրթօտու ,
եանի թագրիթի իշին , օթուղ զուրուշ
ալընըր (*) :

101. Թայիֆէ վէ եա եօլճուլարըն ,
պաշգա պաշգա , վէ եա պիրիքտէ իս-
թիմաիյլէ , գարուտանըն զապթ թագ-
րիթի իշին , եիկիրմի պէշ զուրուշ ախդ
իտիլէճէք տիր (**):

102. Եիւղիւնճիւ վէ եիւղ պիրինճի
մատտէլէրտէ պէեան օլունան էվրա-
զըն սուրէթի թալէպ օլունտուգտա ,
սուրէթ իշին , այրըճա սուրէթ խարճը
ալընաճադ տըր :

103. Թայիֆէ տէֆթէրինին թան-
գիմի իշին , գափուտան իլէ զապրթա-
նըն վէ թայիֆէլէրին ատէտինէ կէօ-
րէ , հէր պիրի իշին պէշ զուրուշ ալը-
նաճադ տըր :

104. Թայիֆէ տէֆթէրինին թէպ-

տիրինտէ , սէֆինէեւ տուխուլ վէ եա
խուրուճ իսէն ատէմէլին հէր պիրի
իշին , պէշ զուրուշ ալընաճադ տըր :

105. Գարուտան , վէ զապրթան , վէ
թայիֆէնին սուրէթի իսթիստամէրի
շուրութունու հափի թանգիմ օլունան
մուգավէլէնամէլէր իշին , ընպէշ զու-
րուշ ալընըր :

106. Պէնտի սապրդտա կէօթէրի-
լէն մուգավէլէնամէնին թասաիգի ի-
շին , ըն զուրուշ ալընըր :

107. Նաուլ ⁽¹⁾ մուգավէլէնամէսի-
նին թանգիմի իշին , պէտէլի նաուլ պին
զուրուշա գատար իսէ , եիկիրմի , վէ
պին զուրուշտան իւշ պին զուրուշա
գատար իսէ , գըրգ , վէ իւշ պինտէն
ալթը պին զուրուշա գատար իսէ ,
ալթմըշ զուրուշ ալընաճադ , վէ ալթը
պին զուրուշտան ֆաղլա իսէ , պէհէր
իքի պին զուրուշ զիեատէ իշին , ըն զու-
րուշ իլավէ գըլընաճադ տըր :

108. Թահմիլիյեւ ⁽²⁾ սէնէտաթընին
պէհէր նիւսիսի իշին , սէքիդ զուրուշ
ալընըր :

109. Սէֆինէնին թէքնէսի վէ եա հա-
մուլէսի ⁽³⁾ իւղէրինէ եարըլան իսթիդ-
րադաթը պահրիյեւ գօնթրաթօլարը-
նըն թանգիմ վէ եախօտ եալընըր
թասաիգի իշին , մէպլաղը միւսթէզ-
րաղա , վէ 107ինճի պէնտտէ մուհար-
րէր տէրէճաթա կէօրէ խարճ ալընա-
ճադ տըր :

110. Սիկուրթա սէնէտինին թաս-
տիդ վէ գայտը իշին , եկէր սիկուրթա
թահթընա ալընան մէպլաղ ըն պին
զուրուշա գատար իսէ , էլլի , վէ զի-
եատէ իսէ , եիւղ զուրուշ ալընաճադ
տըր :

111. Միւսատէմէ ⁽⁴⁾ , վէ զարգ ⁽⁵⁾ ,
վէ շիքէսթ ⁽⁶⁾ վուգուլինտէ , սէֆինէ :

(*) Պահրիյեւ գանունամէսինին 57 վէ 59
ունճու մատտէլէրինէ պադ :

(**) Պահրիյեւ գանունամէսինին 61 վէ
62 ինճի մատտէլէրինէ պադ :

(1) Նաուլ , նախուն :

(2) Թահմիլ , եիւքլէթ մէք :

(3) Համուլէ , եււք :

(4) Միւսատէմէ , շաթըշ , թօղունուշ :

(5) Զարգ , պաթմադ :

(6) Շիքէսթ , զըրըլմադ :

նին էամանը հասըլէսինին, տէրօղիթօթարիգիլլէ, իճապ իտէն մահէլլտէթէվգըֆ վէ հըֆղը իչին, էամանը մէղքիւրէէէ կէօրէ, 120ինճի մատտէտէ կէօթէրիլէն խարճլար ալընաճագ տըր:

112. Սէֆինէսին սէյը ու սէֆէրէ(1) դապիլ օլուպ օլմաարղընըն թայեինի, վէ միւսատէմաթ վէ խասարաթը պահըրիյեէնին թահգըգ վէ թագտիրի, վէլհասըլ հուգուգու թիճարէթի պահըրիյեէէէ միւթաալիգ հէր նէվի թահգըգաթ վէ քէշֆիյեաթ իճրասը զըմնընտա, էրպապը վուգուֆ թայեինի իչին, երկիրմի պէշ զուրուշ ալընաճագ տըր:

113. Պիլ ճիւմլէ էրպապը վուգուֆուն թահլիֆինտէ (2), հէր պիրինին թահլիֆ դապթը իչին, օթուղ զուրուշ ալընաճագ տըր:

114. Պիլ ճիւմլէ էրպապը վուգուֆա եաղըլան հէր պիր թէգըէրէ իչին, երկիրմի պէշ զուրուշ ալընաճագ տըր:

115. Էրպապը վուգուֆ ճանիպինտէն թանդիմ օլունուպտա, մահքէմէէէ, վէ եա տաալի գալէմինէ թագտիրմ օլունան թագըրիլէրին գայա վէ հըֆղը իչին, գայտիյէէ խարճընտան պաշգա, օթուղ զուրուշ ալընաճագ տըր:

116. Սէֆինէսին ինչասը, վէ տօնանմասը, վէ թէճհիզի (3) լէվաղիմի, վէ գումանասը (4) իչին վիւրիլէն ագճէ, վէ էչեայի սայիրէ, վէ իսթիգրաղաթը պահըրիյեէէէ տայիր գանուսու թիճարէթի պահըրիյեէնին ճընճը մատտէսինին 6 վէ 7 ինճի ֆըգըրալալընա թէվֆիգան իրի նիւսիսէ օլմագիւրէ, թանդիմի լաղըմ կէլէն բուսուլա, վէ իլմ ու խապէր, վէ սէնէտաթը գայրի ըհամիյեէնին պիր նիւսիսինին, թիճարէթ գալէմինէ, վէ եախօտ թիճարէթ գանչէլէրեստընա,

էմանէթէն վաղը իչին, օն պէշէր զուրուշ ալընաճագ տըր:

117. Գանուննամէյի թիճարէթի պահըրիյեէնին ճընճը մատտէսինին պիր վէ իւչինճիւ ֆըգըրալարընտա պէհան օլունան մէսարիֆ վէ տէյեունուն միւֆրէտաթ բուսուլալարընըն թաստիգի իչին, օն զուրուշ ալընաճագ տըր:

118. Սէֆինէ մուհասէպէ տէֆթէրինին, հէր սէֆէր խիթամընտա, սահքէշիտէսիլլէ գաբատըլմասը իչին, երկիրմի պէշ զուրուշ ալընաճագ տըր:

119. Պիր սէֆինէսին, վէ եա համուլէսինին, ապանտօն թարիգիլլէ թէրքի հալինտէ թանդիմ օլունան մագպաթա իչին, էլլի զուրուշ ալընըր:

120. Գըլմէթի մուայեէն, վէ եախօտ թախմինի գըլմէթի միւմքին օլան էչեա տէֆթէրինին թանդիմի իչին, գըլմէթի իւչ պին զուրուշու թէճափուղ (5) իթմէգ իսէ, օթուղ, վէ թէճափուղ իյլէր իսէ, պին զուրուշտա օն զուրուշ ալընաճագ տըր:

121. Պիր սէֆինէ, վէ եա պիր հիւստէսինին, վէ պիր սանտալընըն, վէ ալէաթ, վէ էտէվաթ, վէ էչեայի սայիրէսինին, պիլ միւղայիտէ ֆիրուսթի իչին, սէմէնի (6) պին զուրուշա գատար իսէ, օթուղ, վէ պին զուրուշտան իրի պին զուրուշա գատար իսէ, գըրգ, վէ իրի պին պիր զուրուշտան էլլի պին զուրուշտա գատար ֆաղլասը իչին, պէհէր իրի պին զուրուշտա ֆաղլա երկիրմի, վէ երիւղ պին զուրուշու թէճափուղ իյլէտիկի հալտէ, պէհէր իրի պին զուրուշ իչին, ֆաղլա օն զուրուշ ալընաճագ տըր:

(1) Սէյը ու սէֆէր, կիտիշ կէվիշ:

(2) Թահլիֆ, էէմին վիրմէք:

(3) Թէճհիզ, տօնաթմուգ:

(4) Գանուննա, էէմէք մասրաֆը:

(5) Թէճափուղ ինճի, կէշմէք:

(6) Սէֆին, գըլմէթ:

ԽԱԹԻՄԷ

122. Իշպու թարիֆէտէ կէօսթէրիւնէն պիւ ճիւմլէ խարճլար , մէճիտիյեէ երկիրմի զուրուշ հիսապիյլէ թահաիլ օլունաճագ տըր , վէ մէճիտիյեէլէրին օնուգ վէ պէշլիք քիսուրլարը , պիր մէճիտիյեէտէն աշաղը օլան մըգտար իչին , գապուլ օլունաճագը կիպի , պէշ զուրուշտան աշաղը օլանլար , քեզալիք , մէճիտիյեէ քիսուրաթըյլա իսթիֆա օլունաճագ տըր . վէ ֆագաթ , պիր զուրուշտան աշաղը , պիր մըգտար ալընմասը իճապ իյլէր իսէ , քեամիլէն մէճիտիյեէ օլարագ պիր զուրուշ ալընաճագ տըր :

ԽԱՐՃԼԱՐԸՆ ԹԱՍԻԼԱԹԸՆԸ ՄԻԻՊԵՅ-
ԵՒՆ , ՖԻՅ 23 ՇԵՎՎԱԼ ՍԵՆԵ 1296 , ՎԷ
ՖԻՅ 27 ԽՅԼՈՒԼ ՍԵՆԵ 1293 ԹԱՐԻԻԻՅԻԼԷ
ՍՏԻԼՅԵՒ ԵԷԶԱՐԵԹԻ ՃԵԼԻԼԷՍԻՆՏԵՆ
ՊԻԼ ՃԻԻՄԼԷ ՏԵՎԱՅԻՐ , ՎԷ ՏԵՐՍԱՍ՝
ՏԵԹ , ՎԷ ՎԻԼԱԵԱԹ ՄԵՀԱՔԻՄԻ ԲՈՒ-
ԷՍՍԱՍԸՆԱ ԵԱԶԸԼԱՆ ՄՈՒՀԱՐԻԲԱԹԸ
ՈՒՄՈՒՄԻՅԵՒ ՏԻՐ :

Թէպապի էճնէպիյեէնին , մէհաքի-
մի Օսմանիյեէտէն ախլ իյլէտիքլէրի
իլամաթտան տօլանը , մահքիւմ օլան
մէպալիդտէն , շիմոյէ գատար , եիւզ-
տէ պիր հիսապըյլա խարճ ալընմագ-
տա իքէն , պու քէրրէ նէշր օլունան
թարիֆէտէ , խարճը իլամըն , եիւզտէ
իքի հիսապըյլա թէրթիպ , վէ տահա
պիր թագըմ , ըլստում թէէսիս գը-
լընմասընտան տօլանը , տիւէլի միւ-
թէհապպէ սէֆարէթլէրի ճանիպին-
տէն փուգուա կէլէն իթիրազաթ իւ-
զէրինէ , պու պապտէ սէֆարէթ թէր-
ճիւմանլարըյլա , մահքէմէյի թիճա-
րէթ ըրեասէթի էվլէլիս պէյնինտէ
ճէլէեան իտէն միւզաքէրաթըննէթի-
ճէսինտէ ,

Էվլէլա , մէհաքիմէ վիրուտ իտէ-

ճէք սէֆարէթ վէ եա գօնաօլոս թագ-
րիլէրիյլէ , պունլարա մէրպութ օլան
խաթիտանամէ սուրէթլէրինին , գալ-
տիյեէ խարճընտան միւսթէսնա թու-
թուլմասը ,

Սանիեա , միւտտաիի ումումիլէրին ,
միւտաիսլէ իտէճէկի ճէգա տալա-
լարընտա , ճիւրմիւն սիւպութինէ միւ-
թաալլիգ , մէհաքիմէ իպրազ օլունա-
ճագ էվրազ , անլէրին վասըթասըյլա
վիրիլէճէկինտէն , պու միսիլու էվրա-
գըն տախի , գալտիյեէ խարճընտան
միւսթէսնա թութուլմասը .

Սալիսա , իճրայի մուհաքէմէ իչին ,
թայեին օլունան եէվմոէ , թարաֆէյն-
տէն հէր գանդիսի կէլմէզ իսէ , անըն
զըեապինտէն հիւքմ օլունապիլմէք ի-
չին , անլէրէ պաշգա պաշգա իհզար
բուսուլասը կէճոտէրիլմէսի , վէ էկէր
մուհաքէմէնին եէվմի ախէրէ թաալի-
գինէ , մահքէմէճէ գարար վիրիլի ,
վէ պու գարար տախի թարաֆէյնէ
պիւտիլիլի իսէ , պու գարար , թա-
րաֆէյնին զըեապընտա իթթիխազ օ-
լունմասըգճա , վէ եախօտ թարա-
ֆէյնտէն պիրի հազըր պուլունուպտա
հիւքմիւ զըեապի թալէպ իյլէմիշ օլ-
մատըգճա , թէքրար իհզար բուսու-
լասը թահրիլինէ հաճաթ օլմամասը .

Բապիա , պէշ եիւզ պին զուրուշա
գատար օլան տալալարտան , եիւզտէ
իքի նիսպէթինտէ , վէ պու մըգտար-
տան գիեատէսի իչին , եիւզտէ պիր
նիսպէթինտէ խարճը իլամ ալընմասը .

Խամիսա , պիր շէյին զապթ ու թէ-
սարըրֆը հագգընտա իթա օլունա-
ճագ իլամլարտան , եիւզտէ իքի նիս-
պէթինտէ , վէ պունուն գայրի , հագգը
միւրուր կիպի տալալար իւզէրինէ օ-
լան գարարլարը հալի իլամլարտան ,
մագթու խարճ ալընըր :

Սատիսա , իլամըն իճրասը իչին ,
մահքիւմ օլան թարաֆա թէպլիլի լա-
զըմ կէլէն սուրէթ իչին , մագթուէն
օթուզ զուրուշ ալընմասը , վէ էսնա-

յի մուհաբէմէտէ , առաւանա միւթա-
այլիդ էվրագըն , թարափէյնտէն իս-
թիխրաճ օլունաճագ սուրէթլէրինտէն
տօլաներ խարճ ալընմասը ,

Սապիա , ճէզա տաւալարընտա ,
պէր մուհիպի թարիֆէ ալընմասը լա-
ղըմ կէլէն խարճլարըն թէէտիյէ օ-
լունմամասընտան տօլաներ , տաւալա-
րըն բույնէթինտէն , սարֆը նաղար
օլունմամասը :

Սամինա , էմվալը մէսրուգանըն ,
անճագ սահիպինէ թէսիլինտէ , խար-
ճընըն ալընմասը :

Թաաիա , գանչէլէրէլէր թարափըն-
տան , թէպաալի էճնէպիյէ հագգըն-
տա թանգիմ օլունաճագ վէքեալէթ-
նամէլէրին , ուսուլի հագըրէհէ թէվ-
ֆիգան , միւթէպէր թութուլմասը ,
վէ պունլարըն թիւրքճէ վէ եախօտ
Ֆրանսըղճա օլարագ , թահրիրի , վէ
եախօտ պու լիսանտան պիրիյէ մու-
սատտագ թէքճէմէսի պուլունմասը
սուրէթլէրի գարարլաշտըրըլարագ , օլ-
պագտէ , Սալիյէ նէզարէթինտէն
թագաիմ գըլընան թագրիր , մէճիսի
մախտուսու վիւքէլատէ լէտէլ գրտէ
(¹) , թաատիլաթը մուհարրէրէհի հալի
թանգիմ օլունան Ֆրանսըղճա վարա-
գա սուրէթինին դիքր օլունան սէֆա-
րէթլէրէ թէպիլիգաթը լաղըմ իճրասը
գրմընտա , նէզարէթի ճէլիլէյի իս-
րիճիյէհէ հալալէսիյէ , պու միւսա-
տաթ , թէպաալի էճնէպիյէհէ մախ-
տուս վէ միւնհասըր օլմանըպ , թէ-
պաալի Օամանիյէ հագգընտա տա-
խի ճարի օլարագ , միւսալաթը մաթ-
լուպէնին , թէմամի իսթիհասալի պիթ-
թէնսիպ , քէյֆիյէթին , նէզարէթի
միւշարիլէյհաէ իշար գըլընմը օլ-
տուղու պէհանը աալիսիյէ , պէր մին-
վալը մուհարրէր իգթիլաաընըն իյֆա-
սը շէրէֆվարիտ օլան թէգըրէրէյի սա-
միյէյի ճէնապը վէքեալէթրէնահի-

տէ էմր ու իշար պույրուլմուշ , վէ սու-
րէթի հալ , իգթիլա իտէնլէրէ պիլաի-
րիլմիշ օլմաղլէ , օրաճա տախի պէր
մինվալը մէշրուհ , իճապընա միւպա-
տէրէթ օլունմասը :

ՖԻՅ 12 ՇԱՊԱՆ , ՍԷՆԷ 1296 ԹԱՐԻԽԻ
ԱՍՀԱՊԸ ՏԱՍՎԻՏԷՆ ՊԻ ԳՈՒՏՐԷԹ ՕԼԱՆ-
ԼԱՐԸՆ , ԲԻՒՍՈՒՄՈՒ ՏԱՍՎԻՏԷՆ , ՍՈՒ-
ԲԷԹԻ ՄՈՒԱՖԻՅԵԹԻ ՀԱԳԳԸՆՏԱ , ԹԱՀ-
ԲԻՐԱԹԸ ԱՏԼԻՅԵԼ :

Էրպապը մէսալիհտէն պաղըլարընըն
ֆագը ու զարուրէթլէրի սէպէպիյէ ,
մահրէմէլէրտէն ալընմասը միւթատ
օլան բիւսումուշ իֆասընտան , իգհա-
լը աճգ իլէ , բիւսումուս մէգըիւրէնին
հիւրմ օլունաճագ մէպալիլին հիյի
թահսիլինտէ իսթիֆա օլունմասը հագ-
գընտա վուգու պուլան թէքլիֆլէրի ,
պու պապտէ սարահէթի գանուիյէ
օլմամասը ճիհէթլէ , բէտտ օլունագ-
տա պուլունմուշ իսէ տէ , պու միսիլ-
լու , իսպինէճէ ճիւղիյէթտէն ատտ
օլունան պիր վարիտաթըն սէքթէտէն
վիլպայէսի իլին , պիր թագըմ աճիլէ-
յի էրպապը հաճաթըն , նիլմէթի ա-
տալէթտէն մահրումիյէթլէրի , թէճ-
վիլ օլունամանաճաղընտան , պապտէ-
մա , ճէրսատէթ վէ վիլաեալթ մէհա-
քիմինճէ պիր մուամէլէ իճրասընը իս-
թիտա իտէն շախսըն , գիքր օլունան
խարճ վէ բէսմի , իֆանէ իգթիտարը
օլմասըղընը պէհան իյլէտիլի հալտէ ,
մէէմուրինտէն իսէ , մէսուպ օլտու-
ղու տայիրէնին բէյիսի , վէ ահատտէն
իսէ , վիւսուգ վէ իթիպարլարը մու-
սատտագ օլան իւշ զալթ թարափըն-
տան , թահրիրէն շէհատէթ օլունտու-
ղու թագաիրտէ , միւսլթէտինին , բէսմի
մէգըիւրտէն մուսֆիյէթի (²) , վէ ֆա-
գաթ , նիլզամէն իսթիմալի լաղըմ կէ-

(¹) Լէտէլ քրտէ , օգունտուգտան սօնրա :

(²) Մասաֆէլէլ , աֆիլըգ :

լէն վարագայի սահմանէ պահապար, վէ խառնէմէ մասրաֆը, վէ իլամ խարճը իլէ, ըէսմի թահալին, պու ուսուլտէն իսթիմանսը հազգընտա, նէզարէթի մուխլիսիտէն⁽¹⁾ եազըլան թագըրլէտէլ արզ, ահատտէն իֆայի ըէսմէ իգթիտարը օլմասըզընը պէեան իտէն շախսըն մուաֆիյեթի իչին, գուտըթսիզլիկինէ, վուսուգ⁽²⁾ վէ իթիպարլարը մուսատտադ օլան իւզ զաթ թարաֆընտան, թահրիրէն, շէհատէթ օլունմասը քեաֆի իսէ տէ, էրպապը մէսալիհատէն պազըլարընը, միւճէրէտ ըէսմ վիրմէմէք իչին, եէքտիլէրէյլէ պիլ իթթիհատ, պէյնլէրինտէ պէօյլէ պիր շէհատէթնամէ թանդիմ իլէ իթալլլէմէլէրի, վէ պազը զէվաթըն տախի, խաթըրա ըիայէթլէ, արզը շէհատէթ իթմէլէրի մէլհուզաթտան օլմասընա նէզարէն, շէհատէթնամէլէրտէ միւհրլէրի պուլունանլարըն, էրպապը վուսուգ վէ իթիպարտէն օլուպ օլմատըզլարը, վէ պիր կիւնա հիմայէ վէ իսթիֆատէ ֆիքրինտէ պուլունմատըզլարը արանըլմաեարադ, հէր իպըազ օլունան իւզ միւհիւրլիւ շէհատէթնամէնին դապուլ օլունմասը կիպի սուլի իսթիմալաթ⁽³⁾ իգաընա մէյտան վիրիլմէմէսի, շաեանը իթինա օլտուղունտան, պու պապտէ թէգայեիւտաթը⁽⁴⁾ քեամիլէ իճրա օլունմադ շարթըլա, մուամէլէյի միւզթազիլէնին իճրասը խուսուսունա, իրատէյի սէնիյեթի ճէնասըլ ֆատիշահի միւթաալլիգ պուլրուլտուղու պէեանը աալիսիյլէ, մանթուգը միւնիֆինէ թէվֆիգան, իճապը հալին իճրասը, շէրէֆվարիտ օլան 28 ըէճէպ, սէնէ 1296 թարիսիյի, վէ 125 նիւմէրօլու թէգքէրէյի սամիյեէտէ էմր ու իշար պուլրուլմուշ:

ՄԱՋՄԱՌՆՈՒ⁽⁵⁾ ԻՍՊԱԹ ՕԼՈՒՆԱՆ ՀԷՕՃՃԷԹԼԷՐԻՆ ԹԱՍՏԻԳԻՆՏԷ ԱԼԸՆԱՃԱԳ ԽՅՐՃԱ ՏԱՅԻՐ ՖԻՅ 2 ՐԷՊԻԻԻԼ ԷՎՎԷԼԱՆԷ ՍԷՆԷ 1291 ԹԱՐԻԽԻԼԻ ՄԻԻՋԷԲԵՐԷՑԻ ՍՍՄԻՑԵՆ:

Մաարիֆէթի շէրլէ ըույեթ օլունան տաալա հազգընտա, մէհաքիմի շէրիյեթտէն վիրիլէն հէօճճէթ, նիզամը վէճհլէ խարճ իսթիֆա օլունտուգտան սօնրա, պազը էսպապը մանիա հայլուլէթ⁽⁶⁾ իտէրէք, եինէ օլ տաալանըն, տէֆայի սանիյեթտէ⁽⁷⁾ ըույեթիլլէ, հէօճճէթի մէզքիւրէ մազմունունուն պատէլ սիւպուլթ, ճանիպի շէրիտէն թախթիմ վէ իմզասընտա թէքրար խարճ ալընմասը լազըմ կէլիւ իսէ տէ, պունուն մըգտարընա տայիւր նիզամաթ մէվճուտէտէ սարահլէթ կէօրիւլէմէտիկինտէն, վէ ինտէլ մուհաքէմէ մազմունու սապիթ օլուպ, հիւքքեամը⁽⁸⁾ շէրի թարաֆընտան իմզա վէ թաստիգ օլունան սէնէտաթտան խարճը վէսալիգ, հիւքքեամէ այիտ օլտուղու զէմանլէրտէ, պիր մըգտար խարճ ալընմազտա օլտուղու թահզըզ գըլընմըշ խուլկինտէն, պու պապտէ նէ վէճհլէ մուամէլէ օլունմադ լազըմ կէլէճէկի, պազը թարաֆտան իսթիֆասար օլունուպ, պու մազուլէ հիւճճաճը շէրիյեէնին, իսպալթը մազմունու, հիւքքիւսապըզըն թէէեիտի իւզուլմունա մէպնի օլաճազը ճիհէթլէ, ուսուլի ումուլիյեէեի վիգայէթէն, հիւճճաճը մէզպուրէ իչին թէքրար խարճ իսթիֆասը միւնասիպ օլարադ, պունուն թայեիւնի մըգտարընա կէլինճէ, մէհաքիմի շէրիյեթտէն վիրիլէն սէնէտաթըն, սիճիլտէն մախրէճ նիւսիսէյի սանիյեթլէրի իչին, նիւսիսէյի ուլալարընտան ալընան խարճըն նըսֆընըն ախզը, մէ-

(1) Նէզարէթի մախլիսի, Ասլիյե Նէզարէթի:
(2) Վուսուգ, իթիմատա շաեան օլմադ:
(3) Սույի իւլիէմալ, պիր շէյի ֆէնայա գուլլէշ:
(4) Թէգայեիւտաթ, ճահտ վէ իշթիմամ իտիշ:

(5) Մաջմուն, պիր հէօճճէթին մաէլի:
(6) Հայլուլէթ, արաեա կիրմէք:
(7) Սանի, իքինճի:
(8) Հեաքքեամ, հաքիմէք:

հաքիմի շերիյեէ նիզամնամէսինին ՅԱ
ինճի մատտէսինտէ մուսարրահ իսէտէ,
շու սուրէթ մէպհուսուն անհիւ օլան
խարճ, իմզանէ մուզայիէս-ալէյհ օլա-
մանըպ, իշպու խարճըն ճիւղի օլմասը
մուվաֆըզը մատտէլէթ կէօրիւնտիւ-
կիւնէ պինաէն, պատէզին, ինտէլ
մուհաքէմէ, մազմունու իսպալթ օլու-
նան հէօճճէթլէրին թատտիգ վէ իմ-
զասընտա, իսաղինէյի ճէլիլէնէ ֆայի-
տէ օլմագ իւզրէ, պիր չարէնէք սիմ
մէճիտիյեէ խարճ իսթիֆասընըն, ու-
սուլ իթթիխաղը, Շուբայի տէվլէթ
գարարը մուճիպինճէ, վիլանաթա ի-
շար իտիլմիշ, վէ հիւքքեամը շերէ,
իճրայի թէպլիզաթ օլունմասը, թա-
րաֆը աալիի ֆէթվարէնահիւնէ պիւ-
տիրիլմիշ օլմաղլէ, իշպու միւզէքքերէ
թէրզըրիմ օլունտու :

ԳԱՆՈՒՆՆԱՄԷԻ

Թ Ի Ճ Ա Ր Է Թ

Տիպաճէյի միւճէլէտաթը գանուն-
նամէյի խիլաֆէթ, վէ սերլէվհայի
քիւթիւպի միւտէվլինէյի շան ու շէվ-
քէթ օլան Ջաթը մէքեարիմսիմաթը
հազրէթի ճիհանտարինին, պարկեահը
ֆէյզըէնահը տէվլէթ ու իգպայը միւ-
լիւքեանէլէրի, գավանինի աու ու
տատ, վէ իւսսի գավիի թէէյեթտաթը
ճէնապը Բէպպիւլ իպատ իլէ միւշէյ-
նէտ, վէ հէր պիր մէհամը խայրիյեթ
էնճամը շահանէլէրի թէվֆիզաթը պա-
հիրէթիւլ թէսհիլաթը իլահիյեէ տէ-
լալէթիյլէ միւմէհհէտ օլտուղունա, վէ
հէմիշէ էֆքեարի մէքեարիմ չիարը շէ-
հինշահիլէրի, իմարը միլք ու միլլէթ,
վէ թէրֆիհի ահվալը էհալի վէ բալի-
նէթ գաղիյեէյի մէրզիյեէսինէ մաս-
րուֆ վէ մաաթուֆ օլուպ, ճիւմլէնէ
մալիւմ օլտուղու իւզրէ, թիճարէթ
մատտէսի, ասայիշ ու բէֆահը բալի-

նէթ, վէ իւմրանիի մէմլէքէթին ճիւ-
ղի աաղամը, վէ պէլքի բուհու մէսա-
պէսինտէ օլմաղլէ, պունուն կիւն պէ
կիւն թէվսի վէ թէքէսսիւրի, էհէմլի
մէհամուն օլարագ, պու տախի մուա-
մէլաթը թիճարէթին, նիզամաթը գա-
վիյեէ վէ միւլթահսէնէ թահլթընտա
պուլունմասընա մէվգուֆ օլտուղուն-
տան, պու մաթլէպի միւլթէնանըն տա-
խի, սայէյի մուվաֆֆագըյեթվա-
յէյի հազրէթի Միւլիւքեանէլէրինտէ
ճիւլէնիւմայի միրաթը հուսուլ օլմասը
զըմնընտա, թիճարէթիսանէյի ամիրէ-
լէրինտէ, ումուրու թիճարէթէ տայիր
բալիէթ վէ ֆասլ օլունմագտա օլան
տաալիի վագընըն, ուսուլի թիճարէ-
թէ թաթալիզան բույեթ վէ թան-
ղիմի, մէպանիի մէհաքիմի տատ ու սի-
թէտ տախի, սայէյի մատտէլէթվայէ-
յի Միւլիւքեանէլէրինտէ, գավանինի
աու ու ինսաֆ իլէ թէզէլին ու թահ-
քիմ օլունմասը, նէզտի մէայիվէֆտի
հազրէթի քէյթիսիթանիտէ մաթլուպ,
վէ միւլթէզէմի տայի պուլունտուղու-
նա, վէ էկէրչի չիմտիյէ գատար, օ
մագուլէ տաալիի թիճարէթ, գավաի-
տի մէրիյեէսի վէճհլէ բույեթ օլուն-
մագտէ իսէ տէ, պու ուսուլ, բէքտէ
մագպուլթ վէ մունթաղամ օլմատըրը
ճիհէթլէ, իհթիեաճաթը հազրէյի
թիճարէթէ, վէ մուհաֆաղայի քեա-
միլէյի մէնաֆիի թէպաանէ քեաֆի
տէրէճէտէ օլմատըրընա մէպնի, ու-
սուլի թիճարէթին մէվգուֆ-ալէյհ
օլան շերայիթի լազըմէնէ տայիր պիր
գանուննամէյի ճէտիտին թէրզըրիմ վէ
իմլա, վէ սայիր միւլթէֆէրրիաթ վէ
միւզթէզիյեթաթը թէրթիպ վէ իճրա
օլունմասընա, պունտան ագտէմ էմր
ու իրատէյի իսապէթատէյի ճէնապը
թաճտարի սանհա արայի սուտուր
պույրուլմուշ օլմատըյլա, թէպաայի
սայթանաթը Սէնիյեէնին, իճրայի մուա-
մէլէյի տատ ու սիթէտլէրինտէ էէսէր
ու սուհուլէթի մուճիպ, վէ էէտլէրին-

տէ թէտալիւլ իտէճէք սէնէտաթ իլէ տէֆաթիր վէ սայիր էվրագ, ուսուլի թիճարէթէ մուվաֆըզ վէ մութապըզ օլարագ, լէտէլհաճէ իհթիճաճա սալիհ օլուպ, պու պապտէ թէվսիդաթը իճապլիյեէնին իճրասընտան տօլանը, պիր գաթ տաճա ախղ ու իթաճա հուսուլի էմնիյեէթի միւսթէվճիպ օլաճագ սուրէթլէ գալմանինի միւթէտապիլէյի թիճարէթտէն թէրթիպ իթտիւրիլէն մէճմուա, ուսուլ ու նիզամաթը միւթէպէրէյի տէվլէթի Աալիյեէն մուվաֆըզ սուրէթլէ գարարլաշտըրըմագ իւզըն, պուստան ագտէմ, թիւճաթ վէ սայիրէտէն լազըմ կէլէնլէրին ճէմ վէ ճէլպիլէ, Մէճլիսի պիրաթտա լէտէլ գըաէ, մէճմուայի մէզըրիւրէ տէօրթ գըամա միւնգասէմ օլուպ, գըամը էվլէլի, ալէլ իթլագ մուամէլէյի թիճարէթ, վէ ագտը շիրքէթ, վէ ուսուլի բօլիշա, վէ գըամը սանիսի, թիւճարէթի պահրիյեէն վէ ընա միւթաալիզ թէէմինաթ, վէ գըամը սայիր, մէսայիհի իֆլասըն թահգըզ վէ թէսօվիյեէն, վէ գըամը ըապլի տախի, թիճարէթ մահքէմէլէրինին թանգիմ վէ թէրթիպի մատտէլէրինի շամիլ, վէ ագտամը մէզըրիւրէտէն, թէսօվիյեէնի մէհաքիմէ տայիր օլան գըամը ըապլին մէսայիլ վէ ահքեամը, ուսուլի հալիյեէն վէ տախիլիյեէնի տէվլէթի Ալիյեէնէն թէվաֆիւզ իթմէտիկի ճիհէթլէ, իճրասը զայրի գապիլ օլմագ, վէ սալիյի մատտէլէթվայէյի ճէնապը ֆատիշահիտէ, թիճարէթի պահրիյեէն տախի վաճիպ իւլ իթինա մէվատտէն օլարագ, անըն տախի, ուսուլի պահրիյեէնի տէվլէթի Աալիյեէնէն թաթպիզ վէ թէվֆիւզ իլէ, սուրէթի թաղմինէ պագըրմասը լազըմէտէն իտէ տէ, տէրէճէյի իւզում վէ էհէմիլիյեէնի, ալէլ իթլագ, մուամէլէյի թիճարէթէ տայիր օլան տիկէր իքի գըամըն մատունունտա պուլունմագ միւլապէսէսիլլէ, թէսօվիյեէնի մէհաքիմէ տայիր

օլան գըամը ըապիտէն սարֆը նաղարալ, թիճարէթի պահրիյեէնէ միւթաալիզ օլան մէվատտ, պուստան պէօլլէ թէսօվիյեէն վէ թանգիմ իլէ, զէյլ վէ իլավէ օլունմագ իւզըն, իւզումն հագըզըսը պէտիհի օլան գըամը էվլէլ վէ սայիրին, մէվատտը միւնտէրիճէսի պիլ միւզաքէրէ թէտգըզ, վէ ուսուլի ճարիյեէն վէ տախիլիյեէնի տէվլէթի Աալիյեէնէն թէվֆիւզ վէ թաթպիզ օլունարագ, թանգիմի տէֆաթիր, վէ ագտը շիրքէթ, վէ քէշիտէյի բօլիշա, վէ թէսօվիյեէնի ումուրու իֆլասը միւպէյեէն, վէ իքի գըամը միւթէզամմին օլմագ իւզըն, իւշ էիւզ ըն պէշ մատտէնի շամիլ օլարագ, իշպու գանունումէյի թիճարէթ թէրգըլիմ վէ թանգիմ, վէ խաքիբայի հիւմանունը Միւլիւքեանէնէն արզ ու թագտիմ օլունմուշ, վէ գանունումէյի մէզըրիւրուն թապ ու թէմիլ, վէ հէրքէսէ իլան ու իշաաըյլա, պուստան պէօլլէ, սըֆաթը թիճարէթտէ օլան ախղ ու իթա հագըզնտա մէրիւլ իճրա վէ տիւսթուր իւլ ամէլ թութուլմասը պապընտա, միւպարէք խաթթը հիւմանունը մէհապէթմագրունը ճէնապը Շէհինշահի շէրէֆ էֆլայի սահիֆէյի սուտուր պուլըրումուշ օլմագլէ, հէման ճէնապը թէրթիպֆէրմայի էճզայի մէճմուայի քեայինաթ թաալէաշանէհու, ան ճէմիլ իւլ մէվճուտաթ, սէրլէվհա արայի սահայիֆի քիւթիւպիւ սալթանաթ ու շէվքէթ, վէ շիրաղէ պէնտի նիւսիէյի ինթիզամը միւք ու միլլէթ օլան ֆատիշահը իսքէնտէր մէնգապէթ, վէ շահինշահը մէքեարիմ հապլէթի վէլիւլ նիլմէթի պիմինէթիմիզ ֆատիշահըմըզ էֆէնտիմիզ հագըթլէրիլին, էյեամը էօմր ու իշպալը ֆէյլ-իշթիմալը շահանէլէրինի միւթէզայիտ վէ էֆլուն, վէ սայիյի իւպհէթվայէյի միւլիւքեանէլէրինի, ճիւմիլիզ հագըզնտա, էպէտ նիւմուք պուսուրուն, ամին :

իչէ մախսուս պիր մէհմուր, տէֆաթի-
բի մէրգումէնին սահիֆէլէրինէ նիւմէ-
րօ վազ իտիպ, օլ տէֆթէր դաչ սա-
հիֆէյի շամիլ իսէ, զիյրի տէֆթէրէ
պիթթաշրիր, վազը իմզա իյլէեէ :

6. Թայիֆէյի թիւճճար, թութմա-
ղա մէճպուր օլտուգլարը տէֆաթի-
տէ, շէրայիթի լազըմէյի մուհարրէ-
րէեէ ըիայէթ իթմէյիպ, տէֆթէրէ-
րինի ույզունսուղ վէ նիզամնը թութ-
տուգլարը հալտէ, հիյնի թէրաֆիտէ
(¹) օ մագուլէ նիզամա մուվաֆըզ օլ-
մահան տէֆաթիւրէ, իթիպար օլուն-
մահա :

7. Հիյնի թէրաֆիտէ, թիւճճար տէ-
ֆաթիւրինին իպրազը էմր օլունմահալ,
անճազ, ումուրու շիրքէթ, վէ վէրա-
սէթ, վէ գումբանեսա միւզասէմէսի (²),
վէ իֆլաս վուգուինտէ, տէֆաթիւրի
լազըմէ, թիճարէթիսանէտէն, ըէամէն
թալէպ օլունա :

8. Գաիտէյի մէսթուրէեէ (³) միւ-
թապըզ թանդիմ օլունան թիւճճար
տէֆաթիւրի, պէյն էլ թիւճճար վու-
գու պուլան տաալիեէ տէլիլ վէ պիւր-
հան օլմագ իւզրէ, գապուլ օլունա :

9. Պիր տաւանըն բույեթի էսնապըն-
տա, միւնաղիւնֆիհ օլան մատտէնին
զահրէ իլրաճը զըմնընտա, եալընըզ
միւնաղիւնֆիհ օլան խուսուսուն բույ-
եէթի իչին, թիճարէթ տէֆթէրէրինին
իպրազը, թիճարէթիսանէ թարաֆըն-
տան, ըէամէն թէնպիհ օլունա :

ՖԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Ահրը շիրէիլ պէեանընտա արը :

10. Հասպ էլ գանուն, թիճարէթ
շիրքէթլէրինին իւչ նէվի օլուպ, պի-
րինճի Գօլէթթիֆ թապիր օլունուր,
ումումի պիր իսմ իլէ, շէրիքլէրին մէճ-
մուլինի շամիլ օլան շիրքէթ տիր . իրին-

ճի, Գօմանտիթ թապիր օլունուր, սի-
բարըշ թարիգիլլէ օլան շիրքէթ տիր .
իւչիւնճիւ, Անօնիմ թապիր օլունուր,
հիչ պիր հիսսէտարըն իսմի մէզըբուր
օլմագսըզըն, էսհամ իւզէրինէ վազը
օլան շիրքէթ տիր :

ՆԵՎԻ ԵՎՎԵԼ

11. Մարէզ զիրը Գօլէթթիֆ թապիր
օլունան շիրքէթ, շու վէճէլէ տիր քի,
իքի վէ եախօտ գիեատէ քիմնէլէր
պէյնլէրինտէ ագա օլունուպ, օլ շիր
քէթէ պիր իսմի մախսուս վազ վէ տիթէ,
եանի շիրքէթ իւնլանըյլա, թիճարէթ
գասարնտան իպարէթ տիր :

12. Շիրքէթի մէզըբուրէեէ վազ օլու-
նաճազ իւնվան, անճազ շէրիքլէրտէն
պիրինին իսմինէ, վէ եախօտ իքիսի-
նին իսիմլէրինէ նիսպէթ օլունմագ լա-
զըմ արը :

13. Շիրքէթի մէրգումէտէ իմզանէ
մէէզուն օլան շէրիքլէրին, իմզա իյլէ-
տիկի սէնէտաթըն միւթէզամիլն օլ-
տուղու ճէմի թէհահիւտաթ վէ մու-
գալլէլաթ իչին, շիրքէթէ տախիլ պու-
լունան պիլ ճիւմլէ շիւրէրեա, ըէֆիլ
վէ զամին(⁴) տիրլէր :

ՆԵՎԻ ՍԱՆԻ

14. Գօմանտիթ, եանի սիբարըշ թա-
րիգիլլէ օլան շիրքէթ շէօյլէ տիր քի,
պիր թարաֆտան պիր պիրինէ միւթէ-
քէֆֆիլ վէ մէսուլ օլան պիր վէ միւ-
թէատտիտ շէրիքլէր, վէ տիկէր թա-
րաֆտան եալընըզ սէրմանէլէրինի գօ-
եուպ գօմանտիթէր, եանի սէրմանէ
սահիպի վէ սիբարըշը օլթագ թա-
պիր օլունան, պիր վէ միւթէատտիտ
շէրիքլէրտէն իպարէթ օլան շիրքէթ
տիր . վէ պունուն տախի միւշթէրէր
պիր թէամիյեէսի օլուպ, պիր պիրինի

(¹) Թէրաֆի, տալա, միւնաղա :

(²) Միւգուտէ, թազսիմ :

(³) Միւթաթ, եալընըշ, իւար իսիլմիշ :

(⁴) Զաֆն, ըէֆիլ :

միւթէքէֆֆիլ վէ մէսուլ շէրիքլէրտէն պիրինին վէ եախօտ նիշէլէրինին իսմի օլմագ լազըմ տըր :

15. Պիրպիրինի միւթէքէֆֆիլ օլմագ իւզրէ , սէնէտաէ իսմէրի մէզքիւր օլան շէրիքլէր միւթէատտիտ օլուպտա , ճիւմլէսի պիրտէն վէ եախօտ ճիւմլէսի եէրինէ պիր վէ միւթէատտիտ շէրիքլէր , ումուրու շիրքէթի իտարէ իյլէտիքլէրի հարտէ , իշպու շիրքէթ , պիր պիրինի միւթէքէֆֆիլ շէրիքլէրէ նէզարէն , ումուրի իսմ իլէ մաագուտ (1) շիրքէթ մագուլէսինտէն , վէ եալընըզճա սէրմանէ առհապը օլանլարա նէզարէն , սիբարըշ շիրքէթի , եանի գօմանտիթ գապիլինտէն օլուր :

16. Գօմանտիթէր օլան շէրիքլին իսմի , շիրքէթ իւնվանընա տախիլ օլամագ :

17. Գօմանտիթէր օլան շէրիք , եալընըզճա , շիրքէթ սէրմանէսինէ վազ իյլէտիկի , վէ եախօտ վազ իյլէմէքիւզրէ միւթահիւտ օլուպտա մէպալիլտէն զիեատէ զարար վէ զիեանը միւթէհամիլ (2) տէկիլ տիր :

18. Գօմանտիթէր օլան շէրիք , շիրքէթ ումուրունտա իսթիխտամ օլունմագ , վէ վէքեալէթէ իսթիխտամը տախի ճայիլ օլմագ :

19. Անիֆ իւզ զիբը մատտէտէ թասրիճ օլունան մէմուլիյէթէ մուխալիֆէթ իտէն գօմանտիթէրլէր , շիրքէթին պիլ ճիւմլէ տէյեուլն վէ թահիւտաթը իշին միւթէքէֆֆիլ վէ միւթահիւտ օլմագ լազըմ կէլիր :

ՆԵՎԻ ՍՍԼԻՍ

20. Անօնիմ թապիր օլունուր , թէսմիյէսիլ շիրքէթին , թիճարէթ ուսուրի իւզրէ , շիրքէթ իւնվանը օլմաեըպ , հիշ պիր հիսսէտարըն իսմիլէ թարիֆ օլունամագ :

(1) Մաաֆուտ , ադտ իտիլմիշ օլան :

(2) Մէմուլիյէթ , պօրճըլ օլմագ :

21. Շիրքէթի մէզպուրէ , մէպնի ալէյհա օլան էշեանըն թաարիհիլէ մէվուսթ տուր :

22. Շիրքէթի մէրգուլէնին , սուրէթի իտարէսի , մուվազգաթէն թէվիլի , վէ ազլ , վէ նասպլարը ճայիլ օլան քիմնէլէր մարիֆէթիլէ իճրա օլունուպ , իշպու վէքիլլէր իսէ , շէրիք , վէ շէրիքին զայրի , վէ մուվազգաֆ , վէ պիլա վազիֆէ օլմաը , միւսալի տիր :

23. Միւտիլլէր , եալընըզ մուհալիվէլի իւհտէլէրի (3) օլան վէքեալէթին իճրաը իշին մէսուլ օլուպ , շիրքէթին ումուրունու իտարէ իյլէմէսինտէն տօլաեը , շիրքէթին միւթահիւտաթընա տայիր , մէտեուլն վէ քէֆիլ տէկիլ տիրլէր :

24. Հիսսէտարլար , շիրքէթ սէրմանէսինէ գօյտուգլարը հիսսէլէրտէն զիեատէ զարար վէ զիեանը զամին տէկիլ տիր :

25. Թէսմիյէսիլ շիրքէթին սէրմանէսի , պիր թագըմ էսհամա , վէ էսհամ տախի , մէպլազը միւթէսալի պիր թագըմ հիսսէլէրէ միւնգասէմ օլուր :

26. Սէհիմ սէնէտաթընտա , սահիպլէրի իսմի թաարիճ օլունամագ իւզրէ թանգիմ օլունան գումբանեա էսհամը սէնէտի , հէր քիմին եէտինտէ պուլունուր իսէ , սէհիմին միւթէսարըֆը օլուպ , ֆիրուլթու տախի , սէնէտին թէսլիմիլլէ օլուր :

27. Սէհիմ սէնէտաթընտա , առհապը էսամիսի մուսարրահ օլմագ իւզրէ թանգիմ օլունան գումբանեա , էսհամը սէնէտաթընըն , գումբանեա տէֆաթիլինտէ մուգայէտ օլմաը , վէ ֆիրուլթու տախի գումբանեա թաւաֆընտան , համիլի սէնէտէ շէրճ վիրիլէրէք , վազը իմլա , վէ գումբանեա տէֆթէրլէրինէ գայա վէ իմլա իլէ իճրա գըլընմաը , լազըմէտէն տիր :

(3) Մաաֆուլլէլէ էսհաթ օլմագ , պօյնունա պլմագ :

(4) Թէսմիյէսիլ , Անօնիմ :

28. Թէսմիյէսիզ շիրքէթին ազատ վէ թանգիմինէ , էվվէլ էմիրտէ , պա ֆէրմանը աալի իզն վիրիտիքտէն սօնրա , շէրիքէր պէյնինտէ թէրթիպ օլունա՝ ճագ դօնթրաթօ սէնէտի պիթթագտիմ , մագմունունտա միք ու միլլէթէ մագարրաթլու շուրութ վէ դուեուտ օլմատըզը թագտիրճէ , իճրասընա իրատէյի սէնիյէէյի Շահանէ սուտուր իտէր իսէ , օլ շիրքէթին թանգիմ վէ իճրասը ճայիզ օլուր :

29. Գօմանտիթ , եանի սիրարը թարիզըյա օլան շիրքէթլէրին սէրմանէսի տալիս , էսհամէ թագսիմ օլունմագ ճայիզ օլուպ , անճագ , պու մագուլէ գօմանտիթ հագգընտա մէվզու սայիր պիլ ճիւմլէ նիզամաթ վէ գալաիտին ըիայէթ⁽¹⁾ վէ վիզայէթի⁽²⁾ լազըմ կէլիր :

30. Գօլէքթիֆ , եանի ումումի թէսմիյէս պիլլէ , վէ եախօտ գօմանտիթ , եանի սիրարը թարիզըյա միւնագտ օլան շիրքէթլէրին , Թիճարէթխանէ մտարիֆէթիյլէ , վէ եախօտ շէրիքէր պէյնինտէ եալընըճա , քէնտի իմզալարըյա ազատ օլունան սէնէտաթ միլլէթպէր տիր . վէ եալընը շէրիքէրին իմզալարըյա միւմզի օլան սէնէտաթլէն , հիսսէտարլարըն ատէտի մրգտարընճա օլմասը լազըմ տրը . վէ պէյլլէ շիրքէրեա պէյնինտէ թանգիմ օլունան սէնէտաթ , սիեագը վահիտ իւզրէ օլուպ , գաչ նէֆէր հիսսէտար օլտուղու , վէ նէ մրգտար սէնէտ վիրիտիկի , հէր պիր սէնէտ տէրունլիտէ , թասրիհ ու պէեան օլունա . վէ ֆագաթ սէնէտաթ Թիճարէթխանէտէ թանգիմ , վէ Թիճարէթխանէ տէֆթէրլէրինէ գայտ օլունտուղու սուրէթտէ , միլլէթատտիտ նիւսիսէ թահրիլինէ հաճէթ օլմանըպ , պիր նիւսիսէ քիֆաէթ իտէր :

31. Պիլա թէսմիէ օլան շիրքէթլէ-

րին դօնթրաթօլարը , Թիճարէթխանէ մտարիֆէթիյլէ թանգիմ օլունուպ , պատէհու աղ ու իսթիզան օլունմագ լազըմէտէն տիր :

32. Գօլէքթիֆ , եանի ումումի , վէ գօմանտիթ , եանի սիրարը թարիզիյլէ օլան շիրքէթլէրին , մուգավէլէ սէնէտաթլէրն իճմալինտէ , էվվէլա , էսհամ վէ սիրարը թարիզլէրիյլէ հիսսէտար օլանլարտան պաչգա , պիլ ֆիլլ շէրիքէրին էսամի վէ մալլէսլէրի , վէ քէյֆիէթի հալ , վէ մահէլլի իգամէթլէրի , սանիեա , շիրքէթին Թիճարէթ իւնվանը , սալիսա , շիրքէթ թարաֆընտան օլարագ բույէթի ումուր , վէ իտարէ , վէ իմզաեա մէէզուն օլան շէրիքլէրին իամլէրի , բապիա , կէրէք էսհամ օլարագ , վէ կէրէք գօմանտիթ թապիր օլունուր սիրարը գապիլինտէն օլարագ , թէէտիյէ օլունմուշ , վէ եախօտ թէէտիյէ օլունմագ իւզրէ պուլունմուշ օլան սէրմանէնին քէյֆիէթի , խամիսա , շիրքէթին իպթիտասը վէ ինթիհասը թարիլլէրի , թասրիհ գըլընմագ , վէ ֆագաթ սահիպի սէրմանէ , եանի գօմանտիթէր օլան շախսըն իամի թասրիհ օլունմանեարագ , Թիճարէթխանէէ գայտ իլէ , իլան օլունմագ լազըմէտէն տիր :

33. Պիր շիրքէթին ազտընա տայիր , թանգիմ օլունան մուգավէլէ սէնէտինին խիւլասասը , բէսմէն թահրի օլունտուղու հալտէ , Թիճարէթխանէ թարաֆընտան թաստիզ վէ իմզա գըլընըր . բէսմէն թահրի օլունմանըպտա , ֆագաթ միւշարիքլէրին իմզաի մախսուսլէրիյլէ միւմզի օլարագ , մուգավէլէ սէնէտաթլէրն խիւլասասը , էկէր գօլէգթիք թաապիր օլունուր նէվի էվվէլ շիրքէթլէրինին պիլլինէ բաճի իսէ , պիլ ճիւմլէ շէրիքէր թարաֆընտան իմզա օլունուր . վէ էկէր գօ-

(1) Բէպէթ , իթիպար իթմէք :

(2) Վէպէթ , դարարտան հրֆզ իթմէք :

մանտիթ թաապիր օլունուր, նէվի սա-
նի շիրքէթլէրի գապիլինտէն իսէ, էս-
համ վէ հիսսէլէրէ, իսթէր միւնգա-
սէմ օլսուն իսթէր օլմաուն, մուգա-
վէլէ սէնէտաթընըն իիւլաոսաը, պիր
պիրինէ միւթէքէֆիլ, վէ եախօս
միւտիրի ումուր օլան շէրիքլէր թարա-
ֆընտան իմզա օլունուր:

34. Աննիմ, եանի պիլա թէսմիէ
շիրքէթլէրին ագտինէ տայիր, սատըր
օլան իրատէյի սէնէյէի Շահանէ, վէ
շիրքէթլէրին մուգավէլէ սէնէտի, Թի-
ճարէթխանէտէ տիվարա եարըշարըր-
լըպ, հէնկեամը վահիտաէ իքիսի պիր-
տէն իլան գըլընա:

35. Հէր պիր շիրքէթին միւտտէթի
ինգըզա, վէ թէքմիլինտէն սօնրա, պէ
թէքրար իմթիտաոը լաղըմ կէլիր ի-
սէ, հիսսէտարըրըն պէեաննամէսիյ-
լէ իսպաթ օլունուպ, իշպու պէեան-
նամէտէ, վէ կէրէք պիր շիրքէթին
ագտինի միւպէյէին սէնէտաէ, թախ-
սիս օլունան միւտտէթինտէն էվվէլ,
ֆէսիլինի միւթէզամմին պիլ ճիւմէ սէ-
նէտաթ, կէրէք շէրիքլէրին հէր տիւր-
լիւ թէպտիլի, վէ քէֆի եէտ, վէ ֆէրա-
ղաթը, վէ հէր կէօնա շէրայիթ վէ ու-
գուտու ճէտիտէնին վաղը, վէ թիճա-
րէթ իւնվանընըն հէր կէօնա թէպտի-
լի, պալէատէ մէսթուր օթուզ իքինճի
վէ օթուզ իւչինիւ մատտէլէրտէ պէ-
եան օլունան շուրութ ու գավաիտէ
թաթպիգ օլունմագ լաղըմ տըր. վէ
ատէմի թաթպիգը թագտիրինտէ,
մուգավէլէլէրի զայրի միւթէպէր օ-
լուպ, ֆագաթ, պու խուսուս խարիճ-
տէն զուհուր իտէն միւտտաիլէրին իպ-
թալը հագգըրընա սէպէպ վէ պէհա-
նէ իթթիխազ օլունմահա:

36. Պալէատէ մուհարըր իւչ նէվի
շիրքէթլէրտէն պաշգա, հիսսէտարըրգ
վէճէլէ, թիճարէթ շիրքէթլէրի տաիի,
հասպէլ գանուն, միւթէպէր վէ մագ-
պուլ տուր:

37. Իշպու շիրքէթլէր, պիր վէ եա-

խօտ միւթէատտիտ վէ միւթէնէվլի
էֆալը թիճարէթէ տայիր օլուպ, մէպ-
նիի-ալէյա օլան էշեա վէ էմվալ, վէ
կէրէք սուրէթի թէքըրպլէրի, վէ պէ-
հէր շէրիքլին հիսսէի շաեիտաը, հիսսէ-
տարըր պէյնիտէ միւնագա շու-
րութ վէ մուգավէլաթը մախսուտէլէ-
րինէ մէվգուֆ տուր:

38. Պէր վէճհի հիսսէտարըրգ, շիր-
քէթլէրին իսպաթը, թիճարէթ տէֆ-
թէրլէրի, վէ մէքթուպըրընըն իպ-
րաղը իլէ օլմագ լաղըմ տըր:

39. Պէր վէճհի հիսսէտարըրգ օլան
շիրքէթլէր, սայիր շիրքէթլէր հագ-
գընտա մէրի իւլ իճրա օլան թէքլի-
ֆաթ վէ գավաիտի ըսմիլէյէ միւհ-
թաճ տէկիլ տիրլէր:

40. Շիրքէթ մատահաթլինտան տօ-
լանը, պէյնէլ շիրքէքեա վաղը օլան
հէր տիւրլիւ մուարաղա, միւմէյէիգ-
լէր մարիֆէթիլլէ ըույէթ վէ ֆապ
օլունուր:

41. Միւմէյէիլլէր մարիֆէթիլլէ
ըույէթ օլունան տալանըն, թիճա-
րէթխանէեէ նագլի, վէ եախօտ հիւքմ
ու իլամըրընըն իլզա, վէ ատէմի իճ-
րաընըն իսթիտաոը քէյֆիլլէթլէրինէ
թէշէպպիւս օլունմամագ իւղը, թա-
րաֆէյնի մուարըղէյն ճանիպինտէն,
րէշինճէ մէշուրթ օլմամըշ իսէ, օլ
տաալանըն թիճարէթխանէեէ նագլի
ճանիլ տիր:

42. Միւմէյէիլլէրին նասպ ու թայ-
եինի, թարաֆէյնի մուարըղէյնին միւմ-
ղի սէնէտլէրիլլէ, վէ եախօտ թիճա-
րէթխանէ մարիֆէթիլլէ օլուր:

43. Հիւքմ վէ իլամըն խտարը իշին,
մէօհլէթ իթաոը, միւմէյէիլլէրին նաս-
պը ագըպինտէ, թարաֆէյնի մուար-
ըղէյն ճանիպինտէն թայեին օլունուպ,
մէօհլէթ խուսուսուտա պիրպիրինէ
թէվաֆուգ իթմէղլէր իսէ, թիճարէթ-
խանէ թարաֆընտան թանդիմ գըլը-
նըր:

44. Շէրիքլէրին պիրի, վէ եախօտ

պաղըլարը, միւմէյեիդէրին թայեինին-տէն իմթինա իտէրէր իսէ, Թիճարէթիսանէ թարաֆընտան, միւմէյեիդէրին ըսմէն թայեինինէ իպթիտար Գըլընըր :

45. Թարաֆէյնի մուարըղէյն, տաա-վալարընա տայիր էվրագ վէ միւղէքքի-րէլէրինի, մէճիսմէ հէր կիւնա ըսմ վէ թէքէլլուֆտէն աարի օլարագ, միւմէյեիդէրին հէտլէրինէ թէսլիմ իտէրէր :

46. Էվրագ վէ միւղէքքիւրէլէրին թէսլիմինտէ թէէիսիւր իտէն շէրէքէ, ըն հիւն զարֆընտա թէսլիմ իյլէմէք իւզրէ, թէնպիհ օլունուր :

47. Լէտէլ իգթիզա, էվրագըն թէս-լիմի իշին, վատէնին թաթվիլ վէ իմ-թիտատը քէյֆիյեթի, միւմէյեիդէ-րին հէտի իգթիտարլարընտա տըր :

48. Շէնիտէն մէօհլէթ վիբիմէտի-կի, վէ եախօտ մէօհլէթի ճէտիտէ թէքմիլ օլտուղու թագտիրտէ, հէման հէտլէրինէ թէսլիմ օլունմուշ օլան էվ-րագ վէ միւղէքքիւրէլէրին միւթալա-սըյա, տաալանըն ըույեթ վէ հիւք-միւնէ, միւմէյեիդէրին, սալահիյեթի տէրքեար տըր :

49. Միւմէյեիդէր պէյնինտէ իս-թիլաֆը աարա վուզուինտէ, տիկէր պիր միւմէյեիդին իսմի, մուգավէլէ սէնէտինտէ մէգքիւր տէկիլ իսէ, միւ-մէյեիդէր թարաֆընտան թայեին օ-լունուպ, անճագ ինթիսապը խուսու-տունտա միւթթէֆիգ իւլ ըէյ տէկիլ-լէր իսէ, Թիճարէթիսանէ թարաֆըն-տան, տիկէր միւմէյեիդին թայեինի լաղըմ կէլիլ :

50. Միւմէյեիդէրին հիւքմ ու իլամը, էսպապ վէ տէլայիլէ մէպնի օլմագ, վէ հիշ պիր կիւնա թաատիլ ու թագեի-րի գապիլ օլմագսըղըն, այնիյլէ իճրա

(*) Մէթինտէ պէեան օլունան էսպապ վէ տէլայիլտէն միւրատ, հիւքմ օլունան խու-սու, գանունու Թիճարէթին գալընճը մատ-տէսինէ թաթպիլգան ըույեթ վէ հիւքմ օ-լունմուշ իսէ, էաղըլան իլամտա պէեան օ-լունմասը լաղըմ կէլիլ տիմէք օլուր :

օլունուպ, Թիճարէթ նաղըրընն էմրիյ-լէ, Թիճարէթիսանէյէ գայա ու թէս-ճիլ, վէ իւշ կիւն զարֆընտա թէսլիմ ու իթա օլունմագ լաղըմտէն տիր (*) :

51. Շէրէքէրտէն պիրի վէֆաթ իյ-լէտիքտէ, մաագուտ օլան շիրքէթի միւնֆէսէլ օլուպ, Թիճարէթէ տայիր օլան մուհասէպաթը, մուգատտէմա շիրքէքեարըյա ագտ իյլէմիշ օլտու-ղու մուգավէլաթ վէ գօնթրաթօլարը մուճիպինճէ, պալէատէ մուհարրէր շէրայիթէ թաթպիլգան, Թիճարէթ-իսանէտէ ըույեթ օլունմասընա, վէ-րէսէսի մէճպուր օլա :

52. Թիճարէթ շիրքէթինէ միւթա-ալիլգ պիր մուարաղատան տօլաեր, պաղը սապի վէ սաղիրին, միւմէյեիդ մաարիֆէթիլլէ ըույեթ օլունմուշ օ-լան տաալարընըն, սապիլէրի սի-եանէթէն, պէթէքրար Թիճարէթիսա-նէեէ նաղլինի իտտաա իյլէմէկէ, վա-սի մէճպուր տուր : (**)

ՖԱՍԼԸ ՐԱՊԻ

Գօֆիտն, էանէ սեֆուշ խուրէլէ ինճարէթ պէեաննա Դըր :

53. Գօմիսիեօնճու, էանի սիբարըշ-քեար թաճիր, ընա տէրլէր քի, պիր միւվէքքիլին հիսապընա մահսուպէն, քէնտի իսմիլլէ, վէ եախօտ պիր շիրքէթ իւնվանըյա, մուամէլաթը Թիճարէ-թի իճրա իյլէեէ :

54. Հէր պիր սիբարըշքեար, մա-տամ քի պիր միւվէքքիլին հիսապընա մահսուպէն ֆիրուլթ օլունմագ իւզ-րէ, պաշգա պիր մահէլլտէն քէնտի-սինէ կէօնտէրիլէն էմթաա իշին, պէր

(**) Օ մագուլէ վէֆաթ իտէն շէրէքին, պատէլ մուհասէպէ գուհուր իտէն էմվալը, վէրէսէյի սաղիրէսի օլտուղու հալտէ, սիեանէթ իւլ եէթիմ, վէրէսէեէ վիբիմէյիպ, թէրէքէսի թարաֆընա վիբիմէսի, միւթաալիլգ պույրու-լան իրատէյի ալիյեէ իճապընտան օլտուղու :

վէճհի բիշին ազճէ վիրմիշ օլա , իշպու բիշինճէ վիրմիշ պուլունտուղու ազճէ , վէ կիւզէշթէ , վէ մէսարիֆինի , էմ- թամնըն գըյմէթինտէն պիլ իրաճ , թէէտիյէ իթտիրիլմէք խուսուսուն- տա , սայիրլէրինտէն թագտիմ օլուն- մաղա իսթիհզաղը տէրքեար տըր . անճազ , էմթաայի մէզպուրէ , քէնտի մախդէնլէրինտէ , վէ եախօտ մէմլէ- քէթ կիւմիւք անպարընտա թէվտիան , թահթըր թէսարրուֆ վէ իտարէսինտէ պուլունմազ , վէ էմթաա , հէնուզ զու- հուր իթմէմիշ իսէ , բօլիշա-տիգարի- գօ թաապիր օլունուր , սէֆինէնին հա- մուլէ սէնէտիյլէ , էմթաանըն քէնտի- սինէ իրսալ օլունտուղունու իսպաթ իթմէք լազըմէտէն տիր :

ՅԵ. Պիր մաթաա , միւվէքքիլին հի- սապընա մահաուպէն պէյ ու ֆիրուլթ վէ թէսլիմ ու թէսէլլիմ օլունմուշ իսէ , սիրարըքեար օլան թաճիր , բի- շինտէն վիրտիկի ազճէսինին , վէ կիւ- գէշթէ վէ մէսարիֆինին , օլ մաթաա սէ- մէնինտէն իսթիֆասը խուսուսունտա , միւվէքքիլին սայիր ալաճազլըլարընա թագտիմ⁽¹⁾ վէ թէքճիհ օլունուր :

ՖԱՍԼԸ ԽԱՄԻՍ

Պէրբէն վէ պահրէն էշա նազլ ու իսալնա մէ- ճար սիրարըքեար վէ էմանէթճիլ պէտաննա

պըր :

ՅԶ. Պիր սիրարըքեար վէ էմանէթ- ճի , պէրբէն վէ պահրէն նազլ ու ի- սալինէ մէճմուր օլտուղու էմթաա վէ էշանըն , ճինս , վէ մըզտար , վէ քէ- միյէթի էմանընը , ժուրնալ տէֆ- թէրլէրինէ գայտ իթմէկէ մէճպուր տուր :

ՅԷ. Պէր վէճհի մուհարրէր սիրա- րըքեար վէ էմանէթճի , քէնտիսինէ թէսլիմ օլունան էշա վէ էմթաաեը , պիր մանիլ գալի , վէ սէպէպի հազը-

գը զուհուր իթմէտիքճէ , իրսալիյէ գայիմէսինտէ մուհարրէր , մուայնէն օլան մէօհլէթ զարֆընտա , մահէլլինէ իսալ վէ թէվսիլ իյլէմէկէ զամին վէ միւթահիւտ տիր :

ՅԸ. էմթաա վէ էշա , զայ վէ թէ- լէֆ օլուր , վէ եախօտ եաղմուր վէ եաշաան պօղուլուր իսէ , իրսալիյէ գայիմէսինտէ , մուգայիրի պիր շարթ օլմաարըր , վէ եախօտ խիլաֆը աատէ պիր սէպէպի գալի վուգու պուլմա- տըրը հալտէ , սիրարըքեար վէ էմա- նէթճի զամին տիր :

ՅԹ. Սիրարըքեար վէ էմանէթճի , քէնտիսինէ թէսլիմ վէ հալալէ օլու- նան էմթաա վէ էշանըն նազլ ու ի- սալինի , ախէր պիր սիրարըքեար վէ էմանէթճիէթ թէսլիմ վէ հալալէ իյ- լէսէ , էկէրչի պու թէսլիմ վէ հալա- լէսի , ասըլ քէնտիսինէ թէսլիմ վէ հալալէ իտէն թաճիրին ինդիմամըր րէ- յի իլէ օլտուղու հալտէ , վուգու պու- լաճազ գիւտանտան քէնտիսի վարէս- թէ վէ պէրի օլուր , վէ էկէր րէյի խօ- տույա իճրա իյլէմիշ իսէ , գիւտան վէ զարար , քէնտիսինէ այիտ վէ րաճի օլուր :

60. Պաեի⁽²⁾ , վէ եախօտ իրսալ ի- տէն շախսըն մաղազասընտա , իրսալ օլունան էշա , էմայի րահտէ զայ օլ- տուղու հալտէ , էկէրչի մուգայիրի պիր մուգալլէլլէրի եօզ իսէ , վուգու պուլան գիւտան , ասըլ մալ սահիպինէ րաճի տիր . ֆազաթ , նազլ իտէն է- մանէթճի , վէ սիրարըքեար , վէ քի- րաճը հազըրնտա , մալ սահիպինին իտաաեա սալահիյէթի տէրքեար տըր :

61. իրսալիյէ գայիմէսի թապիր օ- լունան սէնէտ , մալ կէօնտէրէն շախս իլէ քիրաճը , վէ քէզալքը մալ կէօն- տէրէն շախս իլէ սիրարըքեար , վէ է- մանէթճի , վէ քիրաճը պէյնինտէ օլան

(1) Թագտիմ , իլը , իսթիլն սայմազ :

(2) Պաեի , սաթընը օլան :

մուգավէլէնի հալի պիր սէնէտ տիր :

62. Մէգըիւր իրսալիյեէ գայիմէսին տէ , թարիխ օլմագ , վէ նագլ օլունա-
ճագ էշեանըն մրգտար վէ ճինսի , վէ
ըէնըլէրինն նէվի , վէ գաշ կիւն զար-
ֆընտա մահէլլինէ իսալ գըլընաճա-
ղը , վէ նագլ ու իսալընա միւթա-
հիւտ օլան սիրարըշքեար վէ էմանէթ-
ճինն իսմ ու շէօհրէթ , վէ մահէլլի
իգամէթի , վէ էշեանըն քիմէ թէսլիմ
օլունաճաղը , վէ քիրաճընըն իսմ ու
շէօհրէթ , վէ սաքին օլտուղու մահէլ-
լի , վէ իւճըրէթի նագլիյեէնն մրգտա-
րը , վէ թայեին օլունաճագ միւտտէթ
զարֆընտա եէթիշտիրէմէզ իսէ , էտա
օլունաճագ թազմինաթ քէյֆիյեէթի ,
մուհարրէր վէ միւնտէրիճ պուլուն-
մագ , վէ սիրարըշքեար վէ էմանէթճի ,
վէ եախօտ իրսալ իտէն շախս թարաֆ-
լարընտան իմզա գըլընմագ , վէ համի-
շի սէնէտտէ , կէօնտէրիլէն էշեանըն
նիւմէրօ վէ ալէամէթի նէ իսէ , իշա-
րէթ օլունմագ , վէ սէնէտի մէգըիւր ,
սիրարըշքեար վէ էմանէթճինն տէֆ-
թէրինէ ալնիլլէ գայտ գըլընմագ , լա-
ղրմէտէն տիր :

63. Բիրաճը մաարիֆէթիլլէ նագլ
օլունաճագ էշեատա , խիլաֆը աատէ
պիր սէպէպէ մէպնի օլմահարագ , թէլէ-
ֆաթ վուգու պուլուր , վէ էշեանըն ճին-
սի իճապընտան նէշէթ իտէն , վէ եա-
խօտ պիր մանիի գալի զուհուրինտէն
թէքէվիլին էլլէնէն պօղուգլուգտան
մաատա , հէրնէ կիւնա պօղուգլուգ զու-
հուր իտէր իսէ , քիրաճը զամին տիր :

64. Խիլաֆը աատէ պիր սէպէպ զու-
հուր իտիպ տէ , մուայեէն օլան վատէ-
սինտէ մահէլլինէ իսալ օլունամահեան
էմլալ ու էշեանըն , մէօհրէթի թէճա-
վուգ իթմէսինտէն տօլանը , քիրաճը
մէսուլ տէկիլ տիր :

65. Նագլ օլունան էմլալ ու էշեա ,
գապղ օլունտուգտան , վէ քիրա վէ իւճ-
րէթի տախի թէէտիյեէ վէ իթա գը-
լընտըգտան սօնրա , քիրաճը հագղըն-

տա պիր կիւնա իտտաա վուգու պու-
լուր իսէ , մէսուլ տէկիլ տիր :

66. Բիրաճը մաարիֆէթիլլէ նագլ
օլունան էշեանըն գապուլինտէն իմ-
թինա օլունարագ , միւնազաա վու-
գուինտէ , թիճարէթիտանէ թարա-
ֆընտան , էհլի վուգուֆտան պիր գաշ
նէֆէր մէէմուր իրսալիլլէ , էշեայի մէր-
գումէնն , քէյֆիյեէթի ահվալը , պիլ
մուայեէնէ , միւթէհագղըզ վէ միւ-
թէպէյեիւն օլտուգտան սօնրա , եինէ
գապուլինտէն իմթինա օլունուր իսէ ,
օ մագուլէ էշեանըն , էմանէթէն թէվ-
գըֆ գըլընմասը , վէ եախօտ կիւմիւր
միսիլու մէէմէն պիր մահէլլէ նագլ
վէ հըֆղ իթտիրիլմէսի , վէ իւճըրէթի
նագլիյեէսինի թէէտիյեէ գըմնընտա ,
էշեայի մէրգումէտէն պիր մրգտարը-
նըն ֆիրուխթ օլունմասը , պա ֆէր-
մանը աալի հիւքմ օլունուր :

67. Սալիֆ իւզ զիքր մաատէլէրտէ
պէեան օլունան շէրայիթ վէ ահքեամ ,
սէֆինէ լուէսասար , վէ տիլիթանս միւ-
տիրլէրի , վէ քիրա արապալարը , վէ
սայիր պիլ ճիւմէ էշեա նագլ իտէն-
լէր հագղլարընտա , մէրի իւլ իճրա
տրր :

68. Նագլ օլունաճագ էշեանըն գայ
օլմասընտան վէ պօղուլմասընտան նա-
շի , էմանէթճի վէ քիրաճը ալէյհէ-
րինէ , տաալանա թէսատտի օլունմագ
իճապ իլլէտիկի հալտէ , զիքր օլունան
գայիաթ վէ պօղուգլուգ , մէմալիքի
Մահրուսէ տէրունինտէ վուգու պուլ-
մուշ իսէ , նիհաեթ ալթը մահ , վէ
պիլատը էճնէպիյեէ թարաֆլարընտա
օլմուշ իսէ , ծն իքի մահ միւտտէթ
միւրուր իթտիրտէն սօնրա , տաալայի
մէգըիւրէնն իսթիմաի մէմուլ տուր ,
վէ , էկէրչի իտտաայի մէգըիւր գա-
եաթտան իճապ իթմիշ իսէ , նագլինէ
միւպաշէրէթի կիւնտէն , վէ պօղուգ-
լուգտան նաշի իսէ , էշեանըն թէսլիմ
վէ թէսէլլիւմ օլունտուղու կիւնտէն
իթիպարէն , զիքր օլունան մէհլլէրէ

բիանէթ գըլընըր . ֆագաթ , պու չէյ-
լէր պիր հիյլէ վէ խիեանէթտէն նէչէթ
իյլէտիկի թէպէյեխուն իյլէր իսէ , հէր
նէ վագըթ օլտա , տաավահա սալա-
հիյեթէթ տէրքեար օլուպ , զիքր օլու-
նան մէօհլէթլէր , բույեթթի տաավա-
հա մաանի ատտ օլունմահա :

69. Պէյ ու շիրա մատտէսի , մէհա-
քիմի շէրիյեթ , վէ մէհալիսի գանու-
նիյեթտէ իճրա օլունան , վէ եախօտ
թարաֆէյնին իմզալարըյլա միւմզի
պուլունան պիր սէնէտէ մէրպութ օլ-
տուզու , վէ քէզալիք սըմնարըլարըն ,
վէ ախէրին հիսապընա բօլիչա ալըպ
սաթմանըլարըն պէյնիլէրինտէ իմզա օ-
լունմուշ բուսուլըլար պուլունտուզու ,
վէ ֆաթուրա թաապիր օլունուր գայի-
մէ իւզէրինէ , գաթի ֆիեաթ իլէ գա-
պուլ օլունտուզու սուրէթտէ , մէզ-
քիւր սէնէտին , վէ բուսուլանըն , վէ
գայիմէնին իպրազը , վէ մուխապէրէ
մէքեաթիպի , վէ թարաֆէյն տէֆ-
թէրլէրինին իրաէսի , վէ թիճարէթ-
խանէ թարաֆընտան թէնսիպ օլունուր
իսէ , շուհուտ իգամէսիյլէ , պէյ ու
շիրա մատտէլէրինին իսպաթը , մագ-
պուլ վէ մէսմու տուր :

ՖԱՍԼԸ ՍԱՏԻՍ

Պէյնէլ ինճաթ միւնէրաֆիւլ օլան բօլիչա ու-
սուլի պէեանընդա պըր :

70. Բօլիչա քեաղըլար , պիր մահէլլ-
տէն տիկէր մահէլլէ չէքիլիպ , էլպէթ
պիր թարիխի օլմագ , վէ թէէտիյեթ
օլունաճագ մէպալիզին մըդտարը , վէ
կէրէք ազչէեի վիրէճէք շախսըն իսմի ,
վէ նէ վագըթ վէ նէ մահէլլտէ թէէ-
տիյեթ օլունաճաղը թաարիհ օլունուպ ,
գարըլըլըր նուզուտ վէ էմթաատան
մը իպարէթ տիր , եօխսա պիր հիսա-
պա մահսուպէն , վէ եա պաչգա պիր
ճիհէթտէն մի տիր , պէեան օլունմագ
լաղըմ տըր . վէ պիր շախսըր զայիպին

էմրինէ մէնուլթ մուտուր , եօխսա չէ-
քէն ատամըն թէսարրուֆունտա մը
տըր , սարահէթէն զիքր օլունուպ ,
անճագ , պիր , իքի , իւշ , տէօրթ , վէ
պունտան զիեատէ նիւսիսի օլուր իսէ ,
անը տախի զիքր իտէրէք , գաչընճը
նիւսիսէ օլտուզունու պէեան իթմէք ,
լաղըմ տըր :

71. Պիր բօլիչա քեաղըլար , պիր քիմ
սէ իւզէրինէ չէքիլիպ տէ , մէպլաղը ,
տիկէր քիմնէ թարաֆընտան , վէ եա-
խօտ ախէր մէմէքէթտէ մուգըրիմ ,
պաչգա շախ ճանիպինտէն թէէտիյեթ
օլունմագ , բօլիչա քեաղըլունտա միւն-
տէրիճ իսէ , ճայիղ տիր , վէ տախի
պաչգաաընըն էմր ու սիբարըլընա մէպ-
նի չէքիլիպ , եինէ անըն հիսապընա
մահսուպ գըլընմագ ճայիղ տիր :

72. Պիր բօլիչատա , չէքիլէն մահէլլ ,
թէէտիյեթ օլունաճագ մահէլլի , վէ
քէչիտէ օլունան շախսըն իսմիլլէ սա-
նաթը մատտէլէրինտէն պիրի , հագը-
գաթա մագըրուն օլմահարագ թահրիր
օլունմուշ իսէ , օ մագուլէ բօլիչա
քեաղըլար , բօլիչա հիւքմիւնտէ միւթէ-
պէր օլմահըլ , ատի թէմէսսիւք կիպի
ատտ օլունուր :

73. Բօլիչանըն գարըլըլըր , բօլիչա-
եր չէքէն քիմնէ թարաֆընտան , վէ
էկէր պաչգաաընըն հիսապընա մահ-
սուպէն քէչիտէ գըլընըր իսէ , օլ քիմ
սէ ճանիպինտէն թէտարիք օլունմագ
լաղըմ կէրիպ , լէտէլ իզթիզա , կէրէք
բօլիչա օլունան , վէ կէրէք սօնրատան
տէվր ու հալալէ գըլընան ճիրանթա-
լար հագըլընտա , տայիմա բօլիչա օլու-
նան մէպալի իչին , պաչգաաընըն հի-
սապընա մահսուպէն , բօլիչա չէքէն
քիմնէ , զամին օլմագտան իսէլտա օլա-
մագ :

74. Բօլիչանըն վատէսի կէչաթիքտէ ,
իւզէրինէ բօլիչա չէքիլէն քիմնէնին
զիմմէթինտէ , քէչիտէ իտէն , վէ եա-
խօտ բօլիչանը սիբարըլ վէ էմր իլլէ-
եէն քիմնէլէր , հիւշ օլմագ իսէ , բօլի-

չանքն մէպլաղը դատար արաճագլարը
օլմագ լաղըմ տըր :

75. Բօլիչա քեաղըտը , մատամ քի
գապուլ օլունա , հէման գապուլի քէյ-
ֆիլիյեթինտէն գարչըրը տախի մէվ-
նուտ օլաուղու միւսթէպան օլուպ ,
օլ պապտէ վահրինէ վաղը իմզա իտէն
ասհապը հավալաթ ինտինտէ , տէլիլի
քեաֆի տիր . վէ բօլիչա քեաղըտը , իս-
թէր գապուլ օլունսուն , իսթէր օլուն-
մասըն , մատամ քի վատէսի կէլտիք-
տէ , ագչէսի վէրիլմէմիլ օլա , իւղէրլէ-
րինէ քէչիտէ օլունմուլ քիմնէլէրին զիմ
մէթլէրինտէ , բօլիչանըն վատէսինտէ
գարչըրը տէրտէսթ վէ մէվնուտ օլ-
աուղունու իսպաթ իթմէք , եայլընդ
քէչիտէ իտէնին միւթէրէթթիւպ զիմ
մէթի օլուպ , իտէմէտիկի թագաիրտէ ,
վէլէվ բրօթէսթօ քեաղըտը , մէօհլէ-
թի մուայեհէսինտէն սօնրա իճրա օ-
լունմուլ իսէ տախի , բօլիչանըն մէպ-
լաղընը թագմին իթմէք , եինէ քէչիտէ
իտէն շախըն լաղըմէյի զիմմէթի տիր :

76. Բօլիչա քեաղըտըն չէքէն , վէ
կէրէք հավալէսինի իտէն քիմնէլէր ,
բօլիչանըն գապուլի , վէ վատէսինտէ
թէէտիյեհէսի իչին , պիր պիրինէ միւ-
թէքէֆիլ տիրլէր :

77. Բօլիչանըն , ատէմի գապուլի ,
բրօթէսթօ թապիր օլունուր պիր սէ-
նէտ իլէ իսպաթ օլունուր :

78. Բօլիչանըն , ատէմի գապուլինէ
տայիր , բրօթէսթօ զու հուրինտէ , բօ-
լիչանըն վատէսի կէլտիքտէ , թէէտիյ-
եհէսինի թէէմին իչին , հէր ճիրանթա ,
քէնտիտէն մուգատտէմ վաղը իմզա
իտէն ճիրանթատան , վէ օլ տախի մու-
գատտէմինտէն , թա քէչիտէ իտէն
քիմնէեթ վարընճա , քէֆիլ , վէ եա ըէ-
հին միւթալէպէ վէ ախղընա գատըր
օլուպ , աքս իւղրէ , եանի մուգատտէմ
օլան , մուախսէր օլան ճիրանթատան
քէֆիլ վէ ըէհն թալէպլինէ միւղթէ-
տիր աէկիլ տիր : Հէր գանդիսի քէֆիլ
եա ըէհն վիրմէկ իսէ , բրօթէսթօ վէ

րիդամլիօ , եանի , իատէ մէսարիֆի
իլէ , բօլիչանըն ագճէսինի թէէտիյե-
հէ մէճպուր տուր :

79. Բօլիչաեր գապուլ իտէն քիմնէ ,
էլպէթթէ մէպլաղընը վիրմէկէ միւ-
թահիւտ օլուր , վէ չէքէն ատամ , բօլի-
չանըն գապուլինտէն էվվէլ միւֆիլի օ-
լուպ տա , գապուլ իտէն ատամ իս-
պէր ալամատըրը թագաիրտէ պիլէ ,
եինէ գապուլտէն նիւքիւլ իլէ , ագ-
ճէսինի վիրմէմէկէ , սալահլիյեթի օլա-
մաղ :

80. Բօլիչանըն գապուլի քէյֆիլիյե-
թի , իմզա իլէ թաատիգ օլունմաղ ,
վէ , «մագպուլիմ տիր» թաապիրիլլէ
պէհան գըլլընմաղ , վէ իպրաղընտան
սօնրա , պիր վէ եա միւթէատտիտ կիւն ,
վէ եախօտ պիր վէ եա միւթէատտիտ
մահ վատէսի վար իսէ , գապուլի թա-
րիսինի թասրիհ իթմէք , լաղըմ կէ-
լիպ , գապուլ օլունտուղու կիւն եա-
ղըմամըլ իսէ , բօլիչանըն թարիսին-
տէն իթիպարէն , վատէսի հուլուլին-
տէ , ագչէսի վիրիլմէք լաղըմ տըր :

81. Պիր բօլիչանըն թէէտիյեհէսինի
գապուլ իտէն շախըն , մահէլլի իգա-
մէթինտէ իճրա օլունմաերպ տա , պաշ-
գա պիր մահէլլտէ իֆա օլունաճաղը
թագաիրտէ , թէէտիյեհէ իտէճէք քիմ-
սէնին , մահէլլի իգամէթի , գապուլ
իտէն ատամ թարաֆընտան իշարէթ
օլունուր քի , ատէմի թէէտիյեհէսի
թագաիրլինտէ , իգթիլաք իճրա օլու-
նա :

82. Բօլիչանըն գապուլի , պիր շար-
թա մէրպուլթ օլմագ ճայիլ օլմաերպ ,
անճաղ բօլիչատա մուայեհէն մէպալի-
լին , եայլընդ պիր մըգատարընա միւն-
հասըր օլմագ թէճվիլ օլունուր իսէ-
տէ , եինէ պաղըր գալաճագ մէպալիլ
իչին բրօթէսթօ իթմէք , համիլինին
վաղիֆէյի զիմմէթի տիր ,

83. Բօլիչա քեաղըտը իպրաղ օլուն-
աուղու անտէ , վէ նիհանէթ եիկիլմի
տէօրթ սաաթ զարֆընտա , գապուլ

օլունմագ կէրէք տիր . գալտը քի , եիւ կիրմի տէօրթ սաաթ միւրուր իտիպ տէ , կէրուէէ ըւտտ օլունմատըրը սուրէթտէ , իսթէր գապուլ օլունսուն , իսթէր օլունմասըն , հէր քիմ թէվզըֆ իթմիշ իտէ , անըն իւզէրինէ գալրպ , զարար ու զիւանը իշին , համիլ ինտին տէ մէսուլ տուր :

84. Բօլիշանըն ատէմի գապուլինէ տայիր բրօթէսթօ օլտուղու հալտէ , բօլիշանը չէքմիշ վէ եախօտ զահրինէ վազը իմզա պիրլէ , հավալէսինի գապուլ իթմիշ օլանլարըն պիրինէ իթիւ պարէն , թէվասսուլ իտէճէք պաշգա պիր քիմնէ թարաֆընտան գապուլի ճայիզ օլուպ , անճագ , թէվասսուլ թէյֆիյեթի , բրօթէսթօ քեաղըտըն տա զիքր օլունմագ , վէ միւթէվասս սըթ թարաֆընտան իմզա գըլընմագ լազըմ տըր :

85. Միւթէվասսըթ օլան քիմնէ , հէր քիմ իշին թէվասսուլ իթմիշ իտէ , պիւլա իմհալ (1) , թէվասսուլ թունու օնա իիպար իթմէկէ մէճպուր տուր :

86. Մատամ քի պիր ատէմ , քէն տիտի իւզէրինէ քէշիտէ գըլընան բօլիշանը գապուլ իթմէկէ , հէր նէ գատար , թէվասսուլ թարիգիյէ , պաշգա սըր թարաֆընտան գապուլ օլուն մուշ իտէ տէ , եինէ համիլ օլան քիմ սէ , բօլիշանը քէշիտէ իթմիշ , վէ կէրէք հավալէսինի գապուլ էյլէմիշ օլանլարըն ալէյհէրինտէ , պիլ ճիւմէ իսթիհգագաթընը վիգայէթ իտէրէք , իտատանա սալահիյեթի , տէրքեար տըր :

87. Բօլիշա քեաղըտը , իպրազ օլունտուղու անտէ , վէ եախօտ իպրազը կիւնիւնտէն իթիպարէն , պիր վէ միւթէատտիտ եէվմ վէ մահտէն սօնրա , վէ եա թարիխի կիւնիւնտէն պէտ իլէ , պիր վէ միւթէատտիտ եէվմ վէ մահտէն սօնրա , վէ կէրէք պէհէր շէհ

րին (2) եէվմի մուպեէնինտէ , վէ բանայիր միսիլլու պիր վազթի մատարուֆ վէ մախսուստա թէէտիյեթ օլունմագ իւզրէ , քէշիտէ գըլընըր :

88. Ավիսթէ , եանի կէօրիւլտիւկիւ անտէ թէէտիյեթի մէշրուլթ օլան բօլիշալար , իպրազ օլունտուղու անտէ , թէէտիյեթ գըլընըր :

89. Իպրազը կիւնիւնտէն , պիր վէ միւթէատտիտ եէվմ վէ մահտէն սօնրա թէէտիյեթ օլունմագ իւզրէ օլան բօլիշանըն վատէսի , գապուլի թարիխինտէն , վէ ատէմի գապուլինէ (3) տայիր բրօթէսթօ զուհուրինտէ , բրօթէսթօ քեաղըտընըն թարիխինտէն իթիպարէն թայեին վէ թախսիս գըլընըր :

90. Պիր բանայիրաթ թէէտիյեթ օլունաճագ բօլիշանըն վատէսի , հէման բանայիրին խիթամընա մախսուս կիւնտէն պիր կիւն էվիլէ հուլուլ իտիպ , բանայիրին եալընը պիր կիւն միւտտէթի օլուր իտէ , օլ բանայիրին կիւնիւնտէ վատէսի զուհուր իտէր :

91. Բօլիշանըն վատէսի , հասպէլ գանուն , եօրթու սանըլան կիւնլէրտէն պիրինէ թէսատիւֆ իտէր իտէ , օլ եօրթուտան պիր կիւն էվիլէ թէէտիյեթ գըլընըր :

92. Բօլիշալարըն թէէտիյեթի իշին , միւրաթ (4) , վէ միւսաատէ , վէ ատէթի պէլտէ գապիլինտէն օլարագ , հէր տիւրլիւ մէհլ իթասը քէյֆիյեթի , լազվ օլունմուշ տուր :

Ճիւր , եանի հավալէ քէյֆիյեթի պէտանընա գըր :

93. Բօլիշանըն իսթիսհապ վէ թէմէյլլիւլլիւ , տէվր ու հավալէ թարիգիյէ , պիր պիրինէ ինթիգալ իտէր :

94. Բօլիշա թահվիլլէրի իւզէրինտէ , տէվր ու հավալէնին թարիխի օլմագ , վէ բօլիշանըն մէպլալըր ախզ օլունտուղունու պէեան իթմէք , վէ հէր քիմին

(1) Պիւլա իմհալ , մէշօհլէթ վիրմէքսիգին :

(2) Շէհր , ալ :

(3) Ատէթի գապուլ , գապուլ օլունմագ :

(4) Միւրաթ , ըիպէթ , հիւրմէթ իթմէք :

իւհտէսինէ կէշմիշ իսէ, անըն իամինի զիբը իյլէմէք լազըմ տըր :

95. Հաւալէ քէյֆիյէթի, սալիֆ-իւզզիբը մատտէտէ պէհան օլունան շէրայիթէ մուվաֆազաթ իթմէտիկի հալտէ, բօլիչանըն ինթիգալ վէ տէվ-րի իճրա օլունամանըպ, ատէթա վէ-քեալէթնամէ գապլիլնտէն օլուր :

96. Բօլիչանըն հաւալաթընա, եա-զըլադը կիւնտէն էվվէլ թարիիս գօյ-մագ մէմնու օլուպ, հէր քիւմ պունու իրթիքեապ իտէր իսէ, սալթէքեաթ օլմագ իւզըլէ, ատտ ու շիւմար օլունուր :

97. Բօլիչա քեազըտընը իմզա վէ գապուլ իթմիշ, վէ կէրէք տէվր ու հաւալէսինի տէրիւհտէ իյլէմիշ օլան-լարըն ճիւմիէսի, համիլի⁽¹⁾ ինտինտէ, պիր պիրինէ միւթէքէֆիլ օլմագ իւզ-րէ ատտ օլունուր :

98. Հէր պիր բօլիչանըն թէէտիյէ-սի գապուլ վէ հաւալէ թարիգիյէ իճ-րա օլունա կէլմէքտէ իսէ տէ, հիյնի հաւալէտէ, հաւալէ օլունան քիւմնէ, ագճէեի վիրէճէք ատէմէ իթիմատ ի-տէմէտիկի թագտիրճէ, ալ թապիր օլունուր, իթիեաթէն, խարիճտէն պիր քէֆիլ թալէպ վէ ախզընա, միւգթէ-տիր օլապլիլը :

99. Իշպու ալալ քէֆալէթի, խա-րիճտէն պիր քիւմնէ թարաֆընտան ի-թա օլունարագ, բօլիչա իւզէրինէ թահ-րիր օլունմագ, վէ եախօտ պաշգաճա պիր սէնէտէ րապթ իթտիրմէք միւսա-վի տիր. վէ ալալ թարիգիյէ քէֆիլ օլան քիւմնէ, բօլիչանը քէշիտէ վէ հա-վալէ իտէնլէր միսիլու, պիր պիրլէ-րինէ քէֆիլ վէ զամին օլուր. մէկէրքի թարաֆէյին, պաշգաճա մուգալէ-լէլէրի սէպգաթ իթմիշ օլա :

100. Բօլիչա քեազըտը, իշարէթ իյ-լէտիկի մէսքիւքեաթ իլէ, թէէտիյէ օլունմագ լազըմ տըր :

101. Բօլիչա ագճէսինի, վատէսին-

տէն էվվէլ թէէտիյէ իտէն քիւմնէ, օլ բօլիչա հագգընտա, պիր կիւնա հիյլէ վէ ֆէսաա իտտաա օլունտուղու հալտէ, մէսուլիյէթտէն խէլաս օլա-մանըպ, թէէտիյէսի միւթէպէր օ-լուպ օլմատըրը, թիճարէթիսանէ մատ-րիֆէթիլէ թէտգըգ վէ րույէթ օլուն-մագ լազըմ կէլիլ :

102. Պիր բօլիչանը, վատէսինտէ, պիր թարաֆտան մէնն վէ թէնպիհ օ-լունմատըրը հալտէ, թէէտիյէ իտէն քիւմնէ, պիլ քիւլիյէ պէրի իւզ զիմմէ օլուր :

103. Բօլիչանըն համիլի, վատէսին-տէն էվվէլ, մէպլազընը ախզ իյլէմէք իւզըլէ, իճպար օլունամագ :

104. Բօլիչանըն թէէտիյէսի, իքին-ճի, վէ իւշիւնճիւ, վէ տէօրտիւնճիւ, վէ սայիր հէր գանդի նիւսիէսիլէ իճրա օլունուր իսէ, միւթէպէր օլուպ, ան-ճագ, թէէտիյէ օլունան նիւսիէտէ, տիկէր նիւսիէլէրին հիւքմիւ լաղլ օ-լունտուղու, մուհարրէր օլմագ լազըմ տըր :

105. Պիր բօլիչանըն, իքինճի, վէ իւ-շիւնճիւ, վէ տէօրտիւնճիւ, վէ սայիր նիւսիէսիլէ, ագճէսինի վիրէն քիւմնէ, գապուլինի հալի վազը իմզա իթտիկի նիւսիէեի, իաթիրտատ⁽²⁾ իթմէզ իսէ, պէրաթի զիմմէթիլի, թահսիլ իտէ-մէզ :

106. Բօլիչանըն թէէտիյէսինէ մու-խալիֆէթ ճայիլ օլմանըպ, մէկէրքի բօլիչա քեազըտը զայ օլմուշ, վէ եա-խօտ համիլինին իֆլասը զուհուր իթ-միշ օլա :

107. Գապուլ օլունմամըշ բօլիչա քեազըտը զայ օլտուգտա, իքինճի, վէ իւշիւնճիւ, վէ տէօրտիւնճիւ, վէ սայիր նիւսիէլէրինին պիրիլէ, մէպ-լազընը թալէպ իթմէկէ, սահիպինին սալահիյէթի տէրքեաթ տըր :

108. Զայ օլան բօլիչա, «գապուլ

(1) Հալիլ, բօլիչանը էտէէէէէք օլան :

(2) Իսթիրտատ, կէրի ալմագ, իսթէմէք :

օլունմուշ» տէյի իշարէթ օլունմուշ իսէ, իբրնճի, վէ իւչիւնճիւ, վճ տէօր տիւնճիւ, վէ սայիր նիւսիւէրնին պիրնյէ, մէպլաղընն թահսիլի, միւճէրէտ թիճարէթիսանէնին էմր ու թէնպիհի իլէ քէֆալէթ իթասընա թէՎազգուֆ իտէր:

109. Բօլիչանը զայ իթմիշ պուլունան քիմնէ, իսթէր գապուլ օլունմուշ, իսթէր օլունմամըշ, իբրնճի, վէ իւչիւնճիւ, վէ տէօրտիւնճիւ, վէ սայիր նիւսիւէրնին պիրնի իպրաղ իտէմէշ իսէ, զայ օլան բօլիչանըն մէպլաղընը իտտաա, վէ թիճարէթիսանէ մաարիֆէթիլէ, բօլիչանըն սահիպի հազըգըսը օլտուղունու, տէֆթէրիլէ իսպալթ իտիպ, քէֆիլ վէրտիքտէն սօնրա, ախզա գատըր օլուր:

110. Սնիֆ իւզ զիքըր իքի մատտէլէրն մանթուղլարընճա, բօլիչանըն թէէտիլէէսի իտտաա օլունուպ տա, իսթինա զուհուր իտէր իսէ, զայի օլան բօլիչանը սահիպի, պիր գըթա բրօթէսթօ քեաղըտընըն ախզըլա, պիլճիւմէ իսթիհգաղաթընը հըֆղ ու վիզայէթ իտէր. անճաղ, իշպու բրօթէսթօ քեաղըտըր զայ օլունշ բօլիչանըն վատէսինտէն պիր կիւն սօնրա թահրիր օլունմաղ, վէ բրօթէսթօնուն իլանընա տայիր զիլրտէ մէսթուր ըիւսում, վէ գափայիտ, վէ մէօհլէթլէրէ թաթպիղան, բօլիչանը քէշիտէ վէ հափալէ իտէնլէրէ իսպար գըլընմաղ լազըմ տըր:

111. Զայ օլան բօլիչանըն սահիպի, իբրնճի նիւսիւէսինէ տէսթրէս օլմաղ զըմընտա, քէնտիսինտէն էվիլէ տէվր վէ հափալէսինի իթմիշ օլան քիմնէէէ միւրաճաաթ իտիպ, անյէր տախի քէնտիսինտէն էվիլէ հափալէսինի իմզա իլէմիշ օլան քիմնէ ինտիւտէ, մէրգուճէ մուալէնէթ իթմէք լազըմ տըր շէօյլէ քի, անանէ⁽¹⁾ իլէ, էհլի հափա

լաթըն պիրնիտէն տիկէրնէ չըգըլըպ, ֆիլ տաըլ բօլիչանը չէքմիշ քիմնէէէ վարըլա, վէ պու պապտէ վազը օլան մէսարիֆ, բօլիչանը զայ իտէն քիմնէէէ չէքաիլիլիլ:

112. Սալիֆ իւզ զիքըր 108 վէ 109 ունճու մատտէլէրտէ մուհարրէր քէֆալէթին հիւքմիւ, իւչ սէնէ միւտտէթ ճարի օլուպ, միւտտէթի մէպպուրէ էննաաընտա, պունա տայիր պիր կիւնա մաթլուպաթ վէ իտտաա զուհուր իթմէմիշ իսէ, պիլ քիւլլիլէէ հիւքմիւ մէնսուլ⁽²⁾ օլուր:

113. Բօլիչա ագճէսինտէն ալէլ հիսապ վիրիլէն մէպալիղ, բօլիչանը քէշիտէ վէ հափալէ իտէնլէրն զիմնէթլէրնտէն թէնդիլ օլունուպ, պաղը գալան ագճէսի իշին, բօլիչտըր բրօթէսթօ իթտիրմէք, համիլին վաղիֆէյի զիմնէթի տիր:

114. Բօլիչանըն թէէտիլէէսի իշին մէօհլէթ իթաաը, հաքիմլէրն էէտինտէ տէկիլ տիր:

115. Բրօթէսթօ օլունշ բօլիչանըն ագճէսի, բօլիչանը չէքմիշ, վէ եա հափալէսինի գապուլ իթմիշ օլանլարըն պիրնէ հիւքմէթէն, ախէր պիր շախա թարաֆընտան, թէվասսուլթէն էտա օլունապիլիր. անճաղ, թէվասսուլթ վէ թէէտիլէէ քէյֆիլէթլէրի, բրօթէսթօ քեաղըտընըն իպարէսինտէ, վէ եախօտ զէյլինտէ, թասրիհ օլունմաղ լազըմ տըր:

116. Թէվասսուլթ թարիդիլէ, պիր բօլիչանըն ագճէսինի, հէր քիմ վիրիր իսէ, համիլինին իսթիհգաղաթը⁽³⁾, պունա ինթիգալ իտէր. հէման համիլ թարաֆընտան իճրաաը լազըմ կէլէն ըիւսում վէ գափախտին⁽⁴⁾ ըիպէթիւնէ, միւթէվասսուլթ օլան շախա տախի մէճպուր տուր. վէ թէվասսուլթ թարիդիլէ, պիր բօլիչանըն ագճէսի, քէշիտէ իտէնլին հիսապընա մահսուպէն

(1) Անանէ, պիր պիրնիտէն սօնրա:

(2) Մէնսուլ, հիւքմիւ գալմամըշ:

(3) Իսթիհգաղաթ, հազըլը օլմաղ:

(4) Գափախտ, գախտէլէր:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0573404

Q24
1251